"Ben Ekmeksiz Yaşarım; Hürriyetsiz Yaşayamam!"

KUTUB YILDIZI I

"Yolcu"

HÜSEYİN YILMAZ

Hayat

KUTUB YILDIZI I

“Yolcu”

© 2025 Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Ticaret A.Ş.
Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.
ISBN: 978-605-151-582-3
Sertifika No: 75092

Hayat Yayınları : 802
Hayat Edebiyat : 137
Kitabın Adı : Kutub Yıldızı 1: Yolcu
Yazarı : Hüseyin Yılmaz
Yayın Koordinatörü : Erol Şahnacı
Kapak : Yunus Karaaslan
İç Tasarım : Zeynep Bayrak
Baskı Yeri ve Tarihi : İstanbul, 2025
Baskı ve Cilt : Alioğlu Matbaacılık
Orta Mahalle Fatin Rüştü Sokak No: 1/3-A
Bayrampaşa / İstanbul
Tel: (0 212) 612 95 59
Sertifika No: 45121

Hayat Yayın Grubu
Molla Gürani Mahallesi, Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3
Fındıkzade - Fatih / İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 Gsm: 0530 259 80 96
www.hayatyayinlari.com - e-posta: hayat@hayatyayinlari.com
/hayatyayinlari /hayatyayinlari

KUTUB YILDIZI I

"Yolcu"

HÜSEYİN YILMAZ

Hayat

Hüseyin YILMAZ

Resmî kayıtlara 1 Ocak 1960 doğumlu olarak geçen yazarın aynı yılın Mayıs sonları veya Haziran başlarında —harman vakti— Adıyaman vilayetinin Gerger Kazasına bağlı Çobanpınarı Köyünde dünyaya geldiği, annesinin ifadeleriyle sabittir.

İlk mektebi köyünde bitiren yazar, orta okulu Gerger'de, liseyi ise Adıyaman'da okur. Son tercihi olarak kazandığı Uludağ Üniversitesi, Bursa'yı ikinci memleket yapar yazara. Bursa'yı o kadar çok sevmiştir ki, ilk üç romanı Bursa'da geçer ve Bursa'yı anlatır. Şehrin yazarın üstündeki tesiri büyülü bir iklim gibidir. Çok sonraları kaleme aldığı Elif Öğretmen ve Kader'de de Bursa'ya dönüşler yapmaktan kalemini alıkoyamaz.

İktisat Fakültesi'ni bitirmeden, 1983'te İstanbul'dan aldığı bir dâvet üzerine tahsiline bir yıl kadar ara verip Bursa'dan ayrılır. Bir yıla yakın fiilî gazeteciliğin akabinde gazete idaresi ile anlaşamayıp bir yıl sonra tekrar Bursa'ya dönerek tahsilini tamamlar.

1987'de evlendikten hemen sonra askerliğe gider. İpsala-Sarıcaali Köyünde asteğmen ve karakol komutanı olarak askerlik vazifesini yaparken ilk eser ve ilk romanı olan *Hüzün Çiçeği*'ni kaleme alır.

Askerlik sonrasında İstanbul'a yerleşir. Dolu dolu yaşadığı yedi-sekiz yıllık başarılı gazetecilik ve yazarlık hayatını, çeyrek asır devam edecek olan ticaret hayatı, inkıtaa uğratır. Bu uzun ve çok verimli olabilecek yıllar, yazarlığı için telâfisi imkânsız kayıp yıllar olur.

2016'da kaleme aldığı *Elif Öğretmen* romanı ile yazarlığa yeniden döner. Elif Öğretmen'i, *Kalbimdeki Yabancı* ile *Kader* takib eder.

Nihayet mütebaki ömrüne mal olacağını düşündüğü Kutub Yıldızı nehir romanı ile çetin, üstesinden gelinmesi çok zor bir dâvâ için yollara düşer. Bediüzzaman'ın ilk çocukluk ve gençliğinin coğrafyasında on bin kilometreyi bulan seyahatlerde bulunur, tesbit ve tahkikler yapar, notlar alır. Ve üç yılın sonunda *Kutub Yıldızı I* ile koyucusunun karşısına bir daha çıkar.

Evli ve üç çocuk babasıdır...

ESERLERİ

Romanlar

Hüzün Çiçeği
Hiç Yaşanmamış Gibi
Rejim Düşmanı Rıza
Elif Öğretmen
Kader
Kalbimdeki Yabancı
Kutub Yıldızı I

Yakın Tarih Araştırmaları

İnkılâb Kurbanları
Cumhuriyetin İlk Yıllarında Devlet Terörü
İttihad-ı İslâm ve Hilâfet
Ayasofya
Öldükten Sonra Allah Diyen Bakan
Doğu Gerçeği ve Müslüman Kürtler

ÖNSÖZ

Elinizdeki otobiyografik romanın kahramanı, kitabları yetmiş kadar dile çevrilmiş, dünyanın her tarafında yüz milyonlarca okuyucusu olan, nüfuzu yüksek müellif Bediüzzaman Said Nursî'dir. Çok etkili, büyük nüfuz sahibi olmuş bu ismin sırrı veya sırlarının neler olduğunun ipuçlarını, hayatını bilmeden, anlamak zordur. Bediüzzaman'ın hayatını adım adım takib eden bu eser, okuyucuya bu cihetle de yol gösterici olacak, kendi hayatı için dersler çıkarmasına yardımcı olacaktır. Gerçeğe sâdık kalmak, otobiyografik romanlar için handikabın büyüğüdür. Zîra, kahraman büyük bile olsa bazen hayatı roman için yeterli zenginlikler bahşetmeyebilir. Hayalî unsurlar ile romanı zenginleştirmeye çalışmak da çoğu zaman asıl hikâyeden koparır. Oysa Bediüzzaman'ın hayatı, hayalî unsurların takviyesine ihtiyaç göstermeyecek kadar zengin ve hareketlidir. Binaenaleyh **Kutub Yıldızı**, baştan sona yaşanmış bir hikâyenin ismidir.

Bediüzzaman'ın parlak ve zengin hayat hikâyesini daha iyi nakledebilmeyi çok isterdim. Ne yazık ki, kabiliyetlerimiz sınırlayıcıdır ve onları aşamıyoruz. Yakın veya uzak bir gelecekte, daha ehil ve kabiliyetli olanların bu hikâyenin hakkını vermelerini teminni ediyorum. Bu nehir romanın ilk cildinin okuyucu, edebiyat ve düşünce çevrelerinde göreceği teveccüh, alâka, tenkid ve itirazlar devamı için yol gösterici olacaktır. Ümid ve temenni ederim ki, iyiden iyiye çoraklaşmış olan edebiyat ve düşünce dünyamız, bu vazifenin îfâsında bir şekilde üstüne düşeni yapsın.

* * *

Raportörler, yayınevlerinin öncü rehberleridir. Yazar veya yazar namzedlerinden gelen yüzlerce dosya, önce onlara gider. Her dosyayı dikkatle, baştan sona okumak ve yayıncıya yol gösterecek müdellel notlar tutmak zorundalar. Sonra o notları tanzim ve tekmil ile bir rapor haline getirip yayıncıya arz ederler.

Kolay iş değil. Gelen dosya ne olursa olsun, raporlama mükellefiyetleri vardır. Bıkamazlar, beğenmediklerini bir köşeye fırlatıp atamazlar; yayıncı kadar, yazarın da kendilerinden gelecek satırları merakla beklediğini bilirler. Uzatmayayım. Kutub Yıldızı'nın ilk cildi için gelecek raporu, toy bir yazar namzedi gibi, merakla beklediğimi saklayacak değilim. Yazarlığımdan şübhem olduğu için mi? Hayır... Dâvâ büyük! Hayâlî bir hikâye yazmıyorsunuz; yazdığınız, milyonların gönlünde taht kurmuş, teveccüh görmüş mümtaz bir insan; beşeriyetin zifirî gecelerinin en uzununda insanlığa yol göstermiş bir Kutub Yıldızı...

Kılı kırka yarmaya mecbursunuz. Hakîkatten kopmayacaksınız, gerçeğe ihanet etmeyeceksiniz; hata yapma lüksünüz yok. Elbette size, bir bakıma ayna tutacak bir raporu, merak ve heyecanla bekleyeceksiniz.

Yazar, çoğu zaman raportörün kim olduğunu bilmez; hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildir. Bu meçhuliyet raportörün tarafsızlığını koruması, herhangi bir tesir altında kalmaması için elzemdir.

İlk romanım Hüzün Çiçeği'ne takdirkâr raporu verenin Şerif Aydemir Bey olduğunu ancak kitab baskıya girerken öğrenebilmiştim. Kısacası aşağıdaki muhteşem raporu verenin kim olduğunu bilmiyorum. Şu kadarını itiraf etmek isterim ki, bu vukufiyette, bu parlaklıkta bir raporu, kendi eserim için ancak yazabilirdim. Sevincimi sizlerle paylaşmak, diğer ciltler için de dualarınızda olmak ümid ve temennisiyle raporu takdim ediyorum:

*Öncelikle **eserin içeriği ve üslubu**, böyle bir çalışmadan **umulmayacak kadar** iyi. Betimlemeleri, tasvirler ve hikâyenin işleyiş tarzıyla metinler akıp gidiyor. Sıkıcı değil.*

*Tam bir **biyografik roman** tarzında yazılmış. Anlatılan zatın yaşadığı dönemin siyasi ve toplumsal koşulları iyi verilmiş. Bölgenin fizikî şartları da iyi anlatılmış. Hatta tabiat tasvirlerinde biraz Yaşar Kemal romanları tadı veriyor.*

*Üstad'ın yaşamına hiç vâkıf olmayan okurları meraklandıracak bir giriş yapılmış, bilhassa ilk iki bölümde. Bu merak **hep aynı tonda devam** ettirilmiş.*

*Kitapta Üstad'ın çocukluk ve ilk gençlik yaşamına dair **inanılmaz ayrıntılar** var. Bu açıdan çok etkileyici. Yüzeysel veya ana hatlarıyla bildiğimiz hikâyenin içine girilmiş. Yakın plânda okura Üstad anlatılmış. Üstad'ın **insanî yönleri** iyi verilmiş. Yazar, onun üstün özelliklerini anlatmanın yanında, insanî zaaflarını, yaşadığı sıkıntıları, ruhsal gelgitlerini aktarmaktan imtina etmemiş. Bu yönüyle **benzeri pek olmayan bir çalışma**.*

*Eserde Üstad'ın ilk gençlik dönemi, medreseden medreseye, ilden ile, ilçeden ilçeye geçişleri anlatılırken, **Risale-i Nurlardaki mesajlara da giriş yapılmış**. Üstad'ın öyküsü ile ileride vereceği mesajların altyapısı çok güzel mezc edilmiş. Onun Risâlelerini yazmaya nasıl hazırlandığı da, **özellikle tabiatla ilişkisi** çok iyi anlatılmış. Bu durum hikâyenin akışına da zarar vermemiş tam aksine zenginleştirmiş.*

*Üstad'ın hayatı anlatılırken, daha iyi anlaşılması için, **dönemin tarihine de bakılması** çok yerinde olmuş. O tarihte gerçekleşen ve bölgeyi yakından ilgilendiren (Hamidiye Alayları gibi) meseleler metne çok iyi yedirilmiş. Üstadın hayatına yakından bakarken, **dönemin siyasî ve toplumsal koşulları** da verilmiş. Bu açıdan eseri **çok değerli** buldum.*

*Yazar, metnini kaleme alırken hep **edebî kaygı** taşımış. Eserinin edebî değeri olmasına özen göstermiş. Metinde bu ortaya çıkıyor. Nasılsa Üstad'ın hayatını yazıyorum, okur onu merak eder, ister; kolaycılığına kaçmadan, gerçekten **edebî değeri çok yüksek bir metin** ortaya koymuş.*

* * *

Bu eseri, yazmam için hasta yatağında âdeta yalvaran, âdeta vasiyet eden merhum Nureddin Gürsoy'a gani gani rahmet diliyorum. Eminim ki, Cennet hayatı öncesinde mesken edindiği Berzah Âleminde sevinç ve sürüruma iştirak edip dua etmeye devam ediyordur.

Seyahatim esnasında rehberlik eden, misafir edip ikramlarda bulunan, alâka ve muhabbetleriyle gönlümde yer edinen dostlarıma da teşekkür ediyor, bu kitabın vücud bulmasında esirgemedikleri desteğin kıymetini minnet ve şükranla yâd ediyorum. Muhtelif sebeblerle isimlerini yazmadığım bu kahramanlardan Allah ebeden razı olsun.

Nihâyet, sizi bu büyük hikâye ile baş başa bırakma sevincini yaşarken, dualarınızda olma ümid ve temennisindeyim.

Hüseyin Yılmaz
20 Şubat 2025
Küçük Çamlıca/İstanbul

Not: Kutub Yıldızı'ndaki mekân ve kişilere dair bilgi, fotoğraf ve videolara kitaba âid web sitesine aşağıdaki kodu mobil cihazlarınızdan okutarak ulaşabilirsiniz.

www.kutubyildizi.com
yilmaz@kutubyildizi.com

Bölüm 1: 1870, BAHAR, NURS

SOFİ MİRZA

Isınan hava ile birlikte evin yan tarafındaki yazlık ocağı kullanmaya başlayan Nure'nin, bakır bir tepsi üzerinde, Mirzâ'ya götürdüğü dördüncü katmerdi bu. Aş otu ve yarpuz karıştırılmış çökelek katmerine nar kızarıklığı veren taze tereyağının iştah açıcı kokusu açlığını kamçılıyordu ama henüz ağzına tek lokma koymuş değildi. Bir ân önce yola çıkması gereken eşini doyurup yolcu edecek, sonra birkaç günden beri bir mûcize olan ilk kelimelerini kekelemeye, hecelemeye başlayan Dürre'si ile birlikte, aç midesine baygınlık veren katmer kahvaltısını yapacaktı.

İçeri girdiğinde Sôfî Mirzâ, küçücük bir katmer lokmasını Dürre'ye[1] yedirmeye çalışıyor, iştahlı çiğneyişini gülümseyerek seyrediyor; gür, siyah saçlarının daha büyük gösterdiği mâsum başının çocukça hareketlerini takîb ediyor, tarifi güç bir keyif alıyordu.

Nure, Sôfî Mirzâ'nın bütün bir kış ziyaret edemediği Gavs Hazretleri'ne gidecek olmasının telaşını, birkaç günden beri yaşıyordu. Bir miktar taze peynir, tereyağı, birkaç kilo bal ve öteberiyi akşamdan hazırlayıp katırın heybesine yerleştirmişti. Gerçi Gavs Hazretleri bu tarz külfetlere girmemelerini, ihtiyaç olmadığını her defasında söylüyordu ama eli boş gitmeyi de bir türlü kabullenemiyorlardı.

Uzak yerler de dahil, çokça misafirin yirmi dört saat akın ettiği Gavs-ı Hizan Dergâhının giderlerini karşılamak, bir iki âilenin üstesinden gelebileceği gibi değildi. Onun için yakın çevredeki

1 - Kürtçede hemen bütün isimler kısaltılarak kullandığından o da ışıl ışıl gözleri ve pembe yanakları ile bir inci tanesine benzeyen Dürriye'ye sadece Dürre diyordu, tıpkı eşi Nuriye'ye de Nure dediği gibi. (H.Y.)

mürid ve ziyaretçiler, dergâha eli boş gitmemeye gayret ediyor, dar imkânlarının el verdiği ölçülerde, hayvanların heybesinde taşınabilecek kadar, çoğu mevsim gıdası öteberi götürüyorlardı. Sôfî Mirzâ da yılda birkaç sefer yapabildiği Gayda ziyaretlerinde bu umumî itiyâdı devam ettiriyordu. Zâten o demese de Nure, eli boş, mümkün değil, göndermiyordu...

Son katmeri de sofraya bırakırken, "Doydunuz mu?" dedi.

İlk çocuğu küçük Dürre'sini de evin bir ferdi olarak hesaba dahil etmekten sonsuz bir sevinç duyuyordu annesi. Sôfî Mirzâ gülümseyerek, "Ellerine sağlık Nure'm, doydum ama bu küçük için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Dokunmaz, diyorsan; daha epeyce yiyebilir gibi görünüyor." dedi.

Sôfî Mirzâ, yalnız oldukları vakitlerde eşine Nure'm diyordu ama başkasının yanında ya hanım diyor ya da Kürt örf ve adetleri içinde kalarak hitab cümlelerinde herhangi bir isim veya zamir kullanmadan meramını ifâde ediyordu. Eşine seslendiği, sadece ses tonu ve Kürtçenin kendisine has bazı vurgularından ya da cümlenin müzekker-müennes *-erkek-dişi-* yapısından anlaşılıyordu.

Küçük çocuğun, annesi ile babası arasında gezinen gözlerindeki muzipçe gülüş, kendisinden bahsedildiğinin farkında olduğunu söylese de henüz çok küçüktü...

"İyi o zaman, siz devam ediniz, birkaç katmer de yol için yapayım."

"Bence gereği yok Nure'm, topu topuna altı-yedi saatlik bir yol fakat sizin içinse yapabilirsin tabiî, beklerim."

Nure, kendisine doğru hamlede bulunan Dürre'ye yakalanmamak için boş tepsi ile tekrar dışarı çıktı.

Yağlı elinin tersi ile kızının yanağını okşayan Sôfî, "Ne o, doydun mu yoksa?" diye sordu.

Küçük çocuk, bir ân annesinin arkasından baktıktan sonra, hâlâ babasının çok yakınlarındaki parmaklarının arasında duran katmer lokmasına uzandı. Belli ki, çok sevmişti...

Sôfî Mirzâ, elinde katırın yuları, dereye doğru inen taşlı dar yolda ilerleyip büyük ceviz ağacının altında gözden kayboluncaya kadar; Nure, kucağında Dürre ile dikildiği yerden onu takîb edip dualar okudu. Sonra da eşi için kurduğu sofraya, onun yerine oturup besmele ile katmerin en sıcağından başladı. Sebebini bilmiyordu ama bu sabah çok fazla acıkmıştı.

Sôfî, büyük ceviz ağacının altında, küçük bir karaltının hareketiyle dalgınlığından sıyrılınca, gözleri kendisini yakın takîbe alan sincap çiftine takıldı; sanki üstüne atlayacak gibiydiler. Gülümsedi, anlamıştı.

"Acıktınız, öyle mi? Ama bir yanlışınız var, size ceviz ve fındık verdiğim vakitler kıştı, yerde metrelerce kar vardı, şimdi bahar. Tembelliğe alışırsanız, sizin için iyi olmaz!" diye söylendi.

Sincaplar oralı olmadı, erkek olanı neredeyse paçalarına tırmanacaktı. Karlı kış günlerinde sıklıkla beslediği bu sevimli hayvanlar kendisine çok alışmış, yarı evcilleşmişlerdi.

Aklına son ânda Nure'nin, "Yolda atıştırırsın!" deyip şalvarının büyük ceplerine doldurduğu fındıklar geldi. Dürre'nin annesi, dişle kırılması imkânsız, Hizan'ın sert kabuklu yağlı fındıklarını kırmak için yolda oyalanmasın diye, kırıp içlerini ceplerine koymuştu. Eli cebine giderken, "Anlaşıldı, fındıklarda hisseniz varmış!" dedi.

Bir el dolusu fındığı yolun kenarına indirir indirmez dişi, korkusuzca bir hamle yapıp yemeye koyuldu lâkin erkeğin gözü hâlâ kendisinde, baş ve kuyruk hareketleri eşliğinde garip sesler çıkarıyordu. Sôfî birkaç adım ilerlediğinde erkek sincap çevik bir hamle ile önüne sıçradı. Elinde olmadan küçük bir kahkaha attı.

"Hey yüce Rabbim, bu küçücük hayvana bile dişisini koruma hissi vermişsin. Eşini aç bırakmamak için işi terbiyesizliğe dökmeyi bile göze aldı!" dedi.

Bir el fındık da erkek sincabın önüne koyup yürümeye devam ettiğinde kemikli genç çehresinde az önceki gülümsemenin son aydınlığı geziniyordu.

Hâlâ çok coşkun akan Nurs -*Kesen*- Deresi'nin köpüren turkuaz suları aklına Kindik -*Oraniz*- Deresini düşürdü. Yolunun üstündeki bu dereyi geçmek için kullanacağı köprünün yağan bahar yağmurları ve eriyen kar sularından zarar görmemiş olmasını temenni etti. Aksi takdirde bu mevsimde dereden geçmesi imkânsızdı.

Bir kıvrımı dönerken, sırığına geçirdiği bir düzine kadar balıkla, aşağıdan gelen Mustafa ile karşılaştı. Balıklar, beş-altı kilo kadar vardı. Nurs Deresi'nin coşkun, soğuk ve berrak sularında yaşayan balıkların lezzetini düşündü. Hele kırmızı beneklilerin tadına doyum olmuyordu ama sırıkta kırmızı benekli yoktu.

"Selâmünaleyküm Mısto ciran -*komşu*-, maşaallah iyi balık yakalamışsın!" dedi.

Kendisinden birkaç yaş daha genç görünen Mustafa'nın bakışları katırın sırtındaki heybeyi tararken,

"Selâmünaleyküm Sôfî." dedi. "Bunlar son balıklar artık, yavaş yavaş daha aşağılara göç ediyorlar. '*Telp*'im[2] iyi yerde ve sağlam, takılan kolay kaçamıyor. Şükür, bu baharda balığa doyduk... Sen nereye böyle?"

"Gavs Hazretleri'ne! Mâlûm, kış çok çetin geçti, ziyaret etmeyeli hayli zaman oldu. Hadi Allah'a emanet..."

"Sen de Sôfî. Yolun açık olsun. Gavs Hazretleri'ne de selâmlarımı söyle, ellerinden öpüyor, dua rica ediyorum." dedi Mustafa.

2 - Akar sularda kurulan, çalı-çırpı ile yapılan bir çeşit sabit balık tuzağı. (H.Y.)

Sôfî, "Aleykümselâm!" deyip katırın yularına asılınca Mustafa da Nurs'a doğru tırmanışa devam etti.

Sôfî Mirzâ, yeterince yorulmadığı müddetçe katıra binmiyordu. Yük hayvanı bile olsa, ağırlığının ona eziyet vereceğini düşünüyor, sadece yük için kullanıyordu. Ne var ki, uzun ve çetin Gayda yolculuklarında, çok taşlık ve tırmanış olmayan yerlerde, kısa müddetlerle de olsa bu itiyâdını terk ediyor, binmeye mecbur kalıyordu. Fakat biraz dinlendikten sonra inip yürümeyi tercih ediyordu.

Bu hâlini mantıksız bulanlara aldırmıyordu. Vâkıâ haklılardı, katır gibi metin bir hayvan, yarısı boş bir heybe ile yetmiş kiloluk bir adama, bana mısın, demezdi. Yine de Sôfî Mirzâ, vicdanının sesini dinliyor, başkalarının alaycı bakışlarına aldırmıyordu.

Nurs Deresi'ni terk edip bir tırmanışla başlayan Usp[3] *-Esenler-* yoluna girdiğinde, başka yola sapma ihtimali kalmayan katırın yularını boynuna dolayıp önüne kattı. Gözleri katırın arka nallarına kayınca, düşmek üzere olduklarını fark edip üzüldü. Bu yolculuğa çıkmadan önce hayvanın nallarını yenilememekle hata etmişti. Neyse ki, Usp'de nallama işi de yapan iyi bir Ermeni demirci vardı. Bir şekilde ahbabı saydığı bu adama uğrayıp bir soluklama müddeti içinde katırın nallarını yeniletebilirdi.

"İnşaallah bir yere gitmemiştir!" diye geçirdi. Yoksa hayvanın bu nallarla Gayda'ya kadar gitmesi kolay olmayacaktı. Girvis'de *-Ekintepe-* ise nalcının olup olmadığını bilmiyordu.

Şükür ki, şansı yaver gitmiş, Aram Efendi'yi dükkânında bir sabanı şekillendirmeye çalışırken bulmuştu.

---

3 - Bir kısmı Ermenice bile olsa, Ankara bütün Kürt yerleşim isimlerini yasaklayıp, yerine Atatürk Milliyetçiliğinin gereği olarak Türkçe isimler koymuştur! (H.Y.)

"Aram Efendi, kolay gelsin!" deyip içeri girdi.

Fırından henüz çıkardığı sabanı soğutmamaya çalışan demirci, bir taraftan soğuk demirle sıcak demiri döverek şekillendirmeye devam ederken, "Hoş geldin Sôfî Mirzâ!" diye karşılık verdi. "Üç beş dakika vaktin varsa, soğumadan şu işi bitireyim, yoksa hemen bırakayım."

Kumraldan çok sarışına kayan yüzünden terler damlıyordu demircinin. Her zaman uçları kızarık duran mavi gözleri ise ateşin karşısında büsbütün kızarmış, kanayacakmış gibi görünüyorlardı. Demire şekil veren kuvvetli kol ve pençeleri, hasımları için tedirgin edici olsa da Sôfî onları görmezlikten geldi.

"Yok yok, devam et sen, o kadar vaktim var!"

"Tamam o zaman, dışarıdaki kürsüye *-tahta tabureyi kastediyor-* oturup soluklan biraz. Bu arada aç mısın, eve sesleneyim, Allah ne verdiyse..."

Sôfî Mirzâ, elini boşlukta menfice salladı.

"Sağol Aram Efendi, kahvaltı yapıp çıktım evden, Nurs şurası. İşine bak sen..."

"Nal mı düşürdü?.. Kolay iş o!"

"Henüz düşürmedi ancak yenileme vakti gelmiş."

Aram Efendi, başını sallamakla iktifâ edip işine döndü. Sôfî Mirzâ da bu köydeki tanıdık ve dostlarının hülyalarına daldı. Köyün yarı nüfusu Ermeni, gerisi Müslüman'dı. Hemen tamamı Kürt olan Müslümanlar, bu köyde medfun olan Molla Mahmud'a bağlılardı. Onun vefatından sonra Gavs Hazretleri'nin de halîfesi olan oğlu Abdurrahman-ı Tağî'ye intisab etmişlerdi. Bu cihetle de hemen tamamı Gavs-ı Hizan'a mürid ya da en azından dosttu.

Aram Efendi'nin katırın nallarını yenilemesi yarım saat zamanına mal olmuş, lâkin hayvanı da rahatlatmıştı. Yürüyüşü, adım atışı, yere basışı değişmiş, daha bir emniyet, bir çalım ka-

zanmıştı. Molla Mahmud'un kabri başında uzun uzadıya dua okuduktan sonra yoluna devam etti.

Usb'den sonra önce yeşil bahçeler, sonra da gür ormanlar yerini çıplak yamaçlara bıraktı. Buralara kadar sarkan kuzey dağlarının uzantısı bu yamaçlarda ağaçlar tutunamıyor; karlı, rüzgârlı, tipili kış şartlarına dayanmıyordu. İki vâdî ve birkaç zorlu yamacı aştıktan sonra ulaştığı Girvis'de vaktinde yetiştiği öğle namazını câmide cemaatle kıldı. Çoğunu tanıdığı bu insanlarla câmi çıkışında musafaha etti. Öğle yemeği için yapılan ısrarlı tekliflere, tok olduğunu söyleyip geçiştirdi. Bir ân önce Gayda'ya varmak istiyordu.

Tahmin ettiği gibi, Oraniz Deresi ürkütücü, dolu ve coşkun akıyor; önüne kattığı her şeyi sürükleyip götürüyordu ama Kindik Köprüsü bu azgın sulara yine de direnmişti. Gavs Hazretleri'nin gavslığından emin olamayan Kindiklilerin kendisine kurdukları tuzağı hatırladı. Çaldıkları bir keçiyi kesip Gavs Hazretleri'nin önüne koyan köylüler, "Yemezse Gavs'tır, yerse de en fazla bizim kadardır!" diye düşünmüşler.

Muradları Gavs'a haram yedirmek olduğundan keçiyi çalmışlar ama imtihan bittikten sonra hem keçi sahibinin bedelini ödemekte hem de şeyhten helâllik almakta karar kılmışlar. Bu kararın rahatlığı içinde de harekete geçmişler.

Tabiî Gavs Hazretleri, sofraya getirilen taze keçi etinden besmele çekip yemeye koyulur. Köylüler derin bir hayâl kırıklığı içinde bakışırlar fakat misafirlerine belli etmezler. Yenip içildikten sonra Gayda'ya dönmekte olan Gavs-ı Hizan Seyyid Sıbğatullah Hazretleri'ni dereyi geçinceye kadar yolcu eder Kindikliler.

Yaz mevsiminin sonları olup derenin suyu da iyice çekildiğinden köprüden geçmektense kestirmeden atını dereye sürer, haram et imtihanını kaybetmiş olan Gavs Hazretleri. Suyun ortasına varan at, birden durup idrarını yapar. Hazret o ânda hâlâ

kıyıda durup uzaklaşmasını bekleyen köylülere dönüp seslenir:

"Söyleyin hele, atın idrarı bu suyu ne kadar kirletmiş olabilir?"

Köylülerden biri cevab verir:

"Bu coşkun su bir atın idrarıyla kirlenmez efendim!"

"Bana yedirdiğiniz çalıntı etin nefsime vereceği zarar da bundan daha fazlası değildir! Asıl zararı size dokunur."

Köylülerin beklemedikleri bu cevab, derin bir şaşkınlığa sebeb olur. Özür diler, hata ettiklerini söyler, Gavs-ı Hizan'a teslim olurlar. Şeyhin başından beri etin çalıntı olduğunun farkında olduğunu, sonradan helâllık alınacağını da bilerek gönül rahatlığıyla yediğine hükmedip daha çok bağlanırlar.

Sôfî Mirzâ, Gayda'nın verimli tarla ve bahçelerine vardığında gün ikindi sonrası idi. Akşam saatlerine kalmamak için verdiği mücadele işe yaramakla birlikte, yolunun üstündeki Usb ve Girvis'de kaybettiği zaman, gecikmesine sebeb olmuştu.

Gayda'nın daracık sokaklarını, taş evlerini geride bırakıp Seyyid Sıbğatullah Hazretleri'nin tepedeki hâne ve dergâhına vardığında kendisini birkaç mürid karşıladı. Gayda köylüsü bu insanlarla tanışıyordu, ahbab sayılırlardı. Katırın üstündeki heybeyi indirmesine, içindeki öteberiyi çıkarmasına yardım ettiler. Dergâhın bir nevî kâhyalığını yapan Abdullah Efendi, "Kurban, yorulmuşsundur sen, odaya geçip dinlen, karnını doyur." dedi.

Sôfî Mirzâ'nın düşüncesi başka idi. Şâyet şeyhi ile hemen görüşebilse yarın sabah namazıyla birlikte dönüş yoluna girebilirdi. İş mevsimiydi ve çok iş kendisini bekliyordu.

"Dinlenmek de karın doyurmak da kolay. Öncelikle şeyhimle görüşmem lâzım. Çünkü, sabah namazını edâdan sonra Nurs'a dönmem gerekiyor."

"Kurban, anladım da Gavs Hazretleri halîfeleri ile toplantıdalar, kimseyi içeri almamamızı emir buyurdular."

Sôfî Mirzâ, bir ân düşündükten sonra, maksadında ısrar etti.

"Başka çârem yok. Ziyaret etmeyeli çok uzun zaman oldu. Sabah saatleri şeyhim için münasib değildir, bilirim; benim de beklemem imkânsız. Haber vermemekte ısrar ederseniz kapıyı ben çalmaya mecbur olacağım."

Abdullah Efendi, kırlar düşmüş sakalını avuçladı, sonra sarığını geriye doğru iterek başını kaşıdı. Karar vermeye çalışıyordu ama kararsızdı. Sonunda, "Sen bilirsin kurban, istersen şansını dene lâkin kabul edeceğini sanmıyorum!" dedi.

Aslında karşısındaki Sôfî Mirzâ olmasa, başkasına dünyada bu müsamahayı göstermezdi. Ne var ki, Gavs Hazretleri'nin bu Nurslu Sôfî'ye fazla alâka ve muhabbet gösterdiğini biliyordu, buna defalarca şâhid olmuş fakat bir mânâ verememişti.

Sôfî Mirzâ, dergâhın kapısını tıklattı ancak içeriden bir cevabın gelmesini beklemeden girdi. Gavs Hazretleri en başta, tam karşısında oturmuş, konuşuyordu. Bir düzineye yakın halîfe ve namzedi de geniş odanın duvarları boyunca diz çökmüş, başları önde, boyunları bükük dinliyorlardı.

Sağında Abdurrahman-ı Tağî, solunda ise Hâlid-î Örekî oturuyordu. Bu destursuz girişe şaşırmış gibiydiler. Gavs Hazretleri'nin yaşından beklenmeyen bir ataklıkla ayağa fırlayarak gidip Sôfî Mirzâ'yı kapıda karşılamasına, elini öptürmeyip sırtını sıvazlamasına, sonra da getirip yerine oturtmasına hayret ettiler.

Gavs Hazretleri, toplantıyı da halîfelerini de bir kenara bırakıp Sôfî Mirzâ ile sohbete daldığında ise düşünecek ve söyleyecek bir şey bulamadılar. Oldukları yerde, şaşkın bakışlarla şeyhleri ve Sôfî Mirzâ'yı takîb ediyor, kısık sesli konuşmalarını işitmeye çalışıyorlardı. Bir ara sesi farkında olmadan yükselen Sôfî Mirzâ'nın,

"Kurban, malumunuz mevsim bahar, hayvanlarımızı çoğu zaman komşuların tarlalarının içlerinden, tarlaları ayıran dar yollardan götürüp getiriyoruz. Ne kadar dikkat etsek de hay-

vanlar bir ânda ekin veya ota eğilebiliyor, ağız atabiliyor. Bunun önüne geçmek için ağızlarını bağlasak caiz midir? Hayvanlara eziyet olur mu?" dediğini işittiler.

Gavs Hazretleri, "Beli Sôfî, beli!" dedi. "Bu tedbir yerindedir..."

Sonra sesleri yine kısıldı ve sohbetin gerisini işitmeleri mümkün olmadı. Ancak Şeyh ile müridi arasında vâki olup bir sohbetten çok, iki yakın arkadaşın dertleşmesine benzeyen halleri halîfelerin şaşkınlığını büsbütün arttırmıştı.

Neden sonra Sôfî Mirzâ, müsaade isteyip ayağa kalktığında, Seyyid Sıbğatullah Hazretleri de ayağa kalkıp kapıya kadar uğurladı. Yine öpmek için eğilen Sôfî Mirzâ'ya elini öptürmeyip omuzunu okşadı.

"Arayı çok açma Sôfî'm!" dedi Gavs. "Mâlûm yaşımız ilerledi, daha çok özlüyoruz; ölmek var, kalmak var."

Sôfî Mirzâ elinde olmadan ürperdi. Zîra, Gavs-ı Hizan'ın da bir gün öleceğini hiç düşünmemişti.

"Allah gecinden versin efendim... Bunca hizmeti kime bırakacaksınız?"

Sôfî'nin bunları şaşkınlık eseri söylediğini anlayan Gavs-ı Hizan, sadece gülümsedi ve ayrıldılar.

Gavs Hazretleri, yerine geçip oturduğunda bölgede zamanının Gazali'si olarak yâd edilen Hâlid-i Örekî daha fazla dayanamadı.

"Efendim!" dedi. "Bu Nurslu Sôfî'ye niçin bu kadar alâka ve muhabbet gösteriyorsunuz? Hikmeti nedir?"

"Niçin bu kadar hürmet ediyorsunuz?" demekten son ânda vazgeçmişti.

Gavs Hazretleri bir müddet sustu, bakışları tek tek halîfelerini taradı. Sonra da sualin sahibi Örekî'yi değil de Abdurrahman-ı Tağî'yi muhatab alarak dedi ki:

"Bu Sôfî Mirzâ'nın neslinden öyle bir zât gelecek ki, ona baba olmayı on gavslığa tercih ederim!"

Bu, çok büyük bir iddia, çok büyük bir beşaret, bir müjde idi. Kimse mevzuu devam ettirme cesareti göstermedi. Sadece Gavs Hazretleri'nin kendisini muhatab almasının hikmetini çözemeyen Tağî, bir müddet daha dalıp gitmekten kurtulamadı.

Akşam namazını Seyyid Sıbğatullah Hazretleri'nin imamlığında edâ ederken de suali soran Örekî olduğu halde cevabın niçin kendisine verildiğini düşünmekten kurtulamamıştı... Kim bilir şeyhi ne demek istemişti! Zamana bırakmaya mecburdu. Tağî de öyle yaptı.

* * *

BÖLÜM 2: 1878, NURS

93 HARBİNDE NURS!

1877 Nisan'ı ile 1878 Mart'ı arasındaki yaklaşık bir yıl, Osmanlı'nın hayat-memat yılı olmuştu. Rusya'nın Devlet-i Aliye'nin zayıf bir vaktinde ilan ettiği savaş büyük bir felâkete dönüşmüş, Balkan ve Kafkaslarda başlayan çarpışmalar, neredeyse bir Rus istilâsı olarak bitmek üzereydi. Osmanlı istemeyerek, vakitsiz ve hazırlıksız girdiği bu savaştan varlığını bütünüyle kaybetme tehlikesi ile burun buruna gelmişti.

Plevne Destanı çökmüş, Pâyitaht-ı Osmaniye'ye doğru başlayan Müslim unsurların telaşlı, ürkek, meyus göçü, askerin ricadiyle birlikte büsbütün hızlanmış; keşmekeşliği, çâresizliği içinden çıkılmaz bir hale sokmuştu. Asırlar önce zafer çığlıkları ile Avrupa'nın içlerine akan Osmanlı, bu meş'um savaşın mağlubu olarak geri dönüyordu. Hayır, dönmüyordu! Düpedüz kaçıyordu, çöküyordu, can çekişiyordu.

Rusların İstanbul'un Batı kapısı Ayestefanos'a dayandığı haberi, dağlar arasında, savaş şartlarının kemirdiği, açlığın sefâlete dönüştüğü Nurs'a kadar ulaştığında eli silah tutan nüfusu iki düzineyi geçmeyen bir avuç Nurs köylüsü de bir yıldır perişan halde idi. Gençler Kafkas cephesine sevk edilmiş, Orta yaştakiler bölge şeyhlerinin komutasındaki milis güçlerine katılmış, geride sadece yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve Nurs'un müdafaası için köyde bırakılan üç beş kişilik bir ihtiyat gücü kalmıştı.

Üç çocuk babası olup dördüncü çocuğunu bekleyen Sôfî Mirzâ da bu ihtiyat kuvvetinin içinde, komuta mevkiinde idi. Aslında cepheye gitmek istemişti ama küçük çocuklarının varlığı, evin iaşesine el atacak kimsenin olmayışı, kalmaya âdeta mecbur etmişti. Köy heyeti de zâten onun gibi metin ve tedbir

sahibi birisinin geride kalmasında ısrar edince gönülsüzce de olsa boyun bükmüştü.

Gündüzleri birkaç saat mevsim şartlarına göre evin iaşesi için uğraşıyor, beş on dakika Dürre'nin büyük havalarında anlattıklarını dinliyor, sıranın kendisine gelmesini ciddiyet içinde bekleyen Hanı'nın -*Hanım*- başını okşuyor, kucağından inmek istemeyen Abdullah'ın elindeki herhangi bir şeyi ısrarla kendisine gösterip ilgi beklemesine bigâne olmadığını göstermek için gülerek karşılık veriyor; komşularına yardım ediyor, sonrasında da köyün giriş ve çıkışını iki noktada tutan iki-üç kişilik timlerin günlük gıdalarını verip her gece bir timde upuzun, yıpratıcı gece nöbetine kalıyordu.

Rus istîlâsının İstanbul'a dayandığı haberi geldiğinde âdeta çökmüştü. Kafkas cephesinde de işlerin yolunda gitmediğine dair haberler iyiden iyiye artmıştı. Her gün birilerinin şehâdet haberi, yakıcı ateş gibi köylere düşüyor; yıpranmış, direnci kırılmış, morali çökmüş, açlık, sefâlet ve korkunun bitirdiği bu insanları yakıp kavuruyordu. Ne yapabilecekleri bir şey vardı ne de gidebilecekleri, sığınabilecekleri bir yer!

Pâyitahtın düşmesi artık ân meselesi idi. Bu kuvvetli ihtimal her ümidi kırıyor, her çözümü mânâsızlaştırıyordu. Yer yüzünde hicret edip çoluk çocuklarını emniyete alabilecekleri tek toprak parçası bile yoktu. Osmanlı'nın ölümünün bir bakıma bütün İslâm dünyasının ölümü olduğunu dehşet içinde görüyorlardı.

Teslim olmak akıllarından geçmiyordu; çarpışıp ölmek, şehid düşmek canlarına minnetti. Fakat kadın ve kızlarının pâyimal olacak nâmusunu tahayyül, bu haysiyetli insanlara cehennem azabı yaşatıyordu. İş o noktaya varmadan savaşın dışında kalması gerekenleri Rus'un varamayacağı, hiç değilse en son varabileceği İslâm topraklarına ulaştırmaları gerekiyordu.

Şeyhi merhum Gavs-ı Hizan Hazretleri'nin şeyhi olan Taha-i Hakkârî'nin "*Sen bizim ağamızsın!*" deyip cesareti cihetiyle iltifat ettiği Şeyh Celâleddin ile alleme Hâlid-i Örekî gibi, Seyid Fehim Arvasî Hazretleri ile gönüllüleri de Kafkas cephesinde savaşıyordu. Bütün Kürt aşîret bey ve ağalarının gönüllü hareketlerinin belki de ilk tetikleyicisi, daha düne kadar birlikte yaşadıkları, birlikte yiyip içtikleri Ermenilerin savaş patlak verir vermez kendilerine karşı takındıkları soğuk, hasmâne, tedirgin edici tavırdı. Osmanlı topraklarının dışındaki Ermeniler zâten başından beri Rus ordusunda büyük bir gönüllülükle yer almıştı. O kadar ki, Kafkas Cephesinin komutanı bile Tiflisli bir Ermeni olan *Mikayel Loris-Melikof* (*Melikian*) idi. Savaşın Osmanlı'nın mağlubiyeti ile neticelenmesi halinde Ruslardan önce Ermenilerin bir katliam başlatabileceği, kulaktan kulağa yıpratıcı bir fısıltı olarak dolaşıyordu.

Sôfî Mirzâ, Tağ tarafından Nurs'a girişi koruyan timin yarısı toprağa gömülü mevziine vardığında normal olmayan bir şeylerin varlığı ile heyecanlandı. Neredeyse mevzie baskın verecek mesafeye girdiği halde varlığı fark edilmemiş, nöbetçi ortalıkta görünmemişti. Oysa buraya günü birlik gelişlerinde daha uzakta iken kendisini fark eden nöbetçi ayağa kalkar, çoğu zaman da elindekileri taşımak için elli-yüz metre kadar karşılamaya gelirdi. Bir şeylerin ters gitmiş olabileceği endişesiyle yavaşladı, eli revolverine gitti. Her ihtimale hazırlıklı olması gerektiğini öğreneli çok olmuştu. Hâlâ en iyi ihtimalle ümidi, bu sert mart soğuğuna dayanamayan nöbetçinin ısınmak için içeri girmiş olmasıydı. Çetin kış ile savaşın yıkıcı şartları, âdeta iş birliği yapmış, mevsim boyunca kar fırtınaları, tipi ve soğuk göz açtırmamıştı.

Dere yatağı vâdiler ile güney cepheleri hariç, hâlâ her taraf kar altında idi. Büyük taş ve kayalarla tahkim edilmiş, kardan bir tümseği andıran, uzaktan fark edilmesi güç bu yeraltı kulübesine iyice yaklaştığında, arkadaşlarının sesi de kulaklarına

aksetmeye başladı. Görünüşe göre, ters giden bir şey yoktu; normalden biraz fazla sesli de olsa, neticede kendi aralarında konuşuyorlardı. Önce mevziin etrafında bir daire çizerek yabancı adım izlerinin olup olmadığına baktı. Dağ yolundan bir iz mevzie kadar gelmişti ama tek kişi baskın vermiş olamazdı. Yine de içeriye dalmak yerine, mazgalın hedefine girmeyecek şekilde durup öksürdü.

Nitekim birkaç saniye içinde kulübenin kapısından Mehmed göründü. Silahsızdı, yüzü gülüyordu. Savaşın gülmeyi unutturduğu bu yüzde gülümsemeyi görmek imkânsızla karşılaşmak kadar Sôfî Mirzâ'yı şaşkına uğrattı. Biraz da bu münasebetsizliğe içerlemiş gibi,

"Bu ne tedbirsizlik Mehmed, mevzii başınıza yıksam haberiniz olmayacaktı? Bir de gülüyorsun, nasıl olabiliyorsa!.." dedi, sert bir ses tonu ile.

Mehmed'in kar ve soğuktan, açlık ve sefâletten gerilen, sertleşen, kararan yüzünde daha aydınlık bir gülümseme belirdi; bütün bu yıkıcı şartlara rağmen gençlik pırıltısını kaybetmeyen gözleri ışıldadı.

"Gel Sôfî, gel hele!.. Savaş bitmiş, ben gülmeyeyim de kim gülsün?" dedi.

Sôfî Mirzâ, duyduklarına inanamadı; şaka olup olmadığını anlamak için dik dik Mehmed'in gözlerine baktı. Münasebetsiz bir şaka yapıyorsa suratına tokadı indirecekti. Lâkin Mehmed gülümseyişine devam ediyordu.

"Savaş bitmiş de ne demek Mehmed? Kim söyledi?"

"Tağ'dan Bekirlerin Ahmed içeride, cephede idi. İçeri gir de kendin dinle."

Sôfî Mirzâ, o heyecanla dar kapıdan olması gerektiği kadar eğilmeden kulübeye dalarken başını bir kütüğe fena halde

çarptı ama oralı olmadı. Oysa başka zaman olsa çöküp ağrıdan bir uzvu kesilmiş örümcek gibi kilitlenebilirdi.

Az önce odunlarla takviye edildiği anlaşılan ateşin başına çökmüş olan Bekirlerin Ahmed, yorgun, mecalsiz, bir deri ve bir külçe kemik gibi gözlerine ilişti. Üzerindeki lime lime paçavralara elbise demek imkânsızdı; taşıdığı ağır koku bu sert ve soğuk havada, mazgalları yirmi dört saat açık kulübeyi bile rahatsız edecek derecede doldurmuştu. Yüzü, elleri, yırtılan şalvarın açıkta bıraktığı sağ bacağının dizden aşağısı yara-bere içinde idi. Mecalsiz gözleri derine kaçmış; cildi, gerildiği kasnakta yaz güneşinde kurumaya terkedilmiş deri gibi, çehre kemiklerini sarmıştı. Saçı, sakalı birbirine karışmıştı; insandan çok, vahşi bir orman hayvanına benziyordu.

Sôfî Mirzâ'nın kendisine doğru hamle yapacağını fark edince, "Gelme Sôfî!" dedi, kendisinden beklenmeyen hâkim bir ses tonuyla. "Bit kaynıyorum, aylardır doğru dürüst yıkanamıyoruz; su yok, sabun yok... On gündür yoldayım, haberci olarak saldılar, zaman zaman soğuk sularda yıkandım ama sabun olmadan, temiz giysi olmadan değişen bir şey de olmuyor."

"Derd etme Ahmed, hele getirdiğin haberi söyle, kulaklarımla senden duyayım!"

"Savaş on gün kadar önce bitti Sôfî'm. İstanbul'a girmelerine ramak kalan Ruslarla Padişah efendimiz sulh yapmaya mecbur oldu. Çok büyük topraklar kaybettiğimiz söyleniyor. Balkanlar çöktü, Avrupa'dan çıktık. Kars, Ardahan, Artvin, Batum, Doğubayazıt ve Eleşkirt'i kaybettik. Ordularımız telef oldu, silah ve mühimmat gücümüz kalmadı. Bu sulh olmasaydı Cihan Devleti de gidiyordu. Buna da şükür Sôfî'm, buna da şükür!"

Sôfî Mirzâ ancak Mahmud'un yanına oturmayı akıl etti. Sarsıla sarsıla ağlamakta olduğunu da o ânda fark etti. Kolunu boynuna dolayıp başını göğsüne yasladı.

"Ne ağlıyorsun Mahmud'um, ağlama... Allah kerimdir, bugünler de geride kalacak ve ilk fırsatta kaybettiklerimizi yeniden kazanacağız."

Mahmud, kendi kendisine söylenir gibi, "Ya Şeyh Hâlid, kurban? Onu da kazanabilecek miyiz, geri getirebilecek miyiz?" dedi.

Sôfî Mirzâ gibi Mahmud da Hizan müridlerindendi, onun için aralarında kimsenin fark etmediği kuvvetli mânevî bir bağ vardı.

Sôfî Mirzâ, itidalini kaybetmemeye çalışarak, doğrudan Bekirlerin Ahmed'e sordu:

"Şeyh Örekî'ye ne oldu Ahmed? Şehid mi, esir mi?"

Savaşın, savaştaki toplu ölümlerin terbiyesinden geçen, feryâd ü figânla yoğrulan Ahmed, kanatırcasına başını kaşırken, "Şehid düştü Sôfî'm, şehid..." dedi.

Kelime tekrarı, bu savaş artığının yeni itiyâdı olmuştu. Sözü uzatmayı, lâfı dolandırıp merak uyandırmayı da terk etmişti. Oysa savaş öncesinin bu namlı avcısı, avladığı bir tavşanın hikâyesini bile allandıra ballandıra yarım saat anlatmadan neticeye gelmez, bir türlü bitirmezdi.

"Ne zaman, nasıl? Emin misin?"

Ahmed, üzüntüyle kaşınan başını salladı, gözlerini kıstı, ocakta çıtırdayarak yanan ateşe baktı.

"Doğubayazıt'ı muhasara eden Ruslar bütün güçleri ile taarruz ediyordu. Bizden çok kalabalıktılar, silah ve cephaneleri çok daha iyiydi, kazanacaklarına inanmışlardı. Ölmek pahasına direniyorduk, son nefere kadar şehid olmadan çekilmeyecektik. Ama savaş öyle olmuyor Sôfî'm! Yeri geliyor ölüyor, yeri geliyor çekiliyorsunuz, yeri geliyor teslim oluyorsunuz.

"Düşman, daha çok Ağrı Dağı'nın solundaki iki geçitten yükleniyordu. Şeyh Celâleddin ile Şeyh Hâlid'in komutasındaki sivil birliklerimiz gönüllü olarak ordu birliklerinin önüne geçmiş, Rusların geçişini kolaylaştıran bu iki geçidi korumaya çalışıyordu.

"Şeyh Celâleddin'in birliği Kabak Geçidini, Şeyh Hâlid ise daha zorlu olan Çilli ve sağdaki geçidi koruyordu. Her iki birlikte de çarpıştım. Allah var, ismi gibi celâlli olan Şeyh Celâleddin, çok cesur hamleler yapıyor, çoğu zaman sipere girmiyordu. Top ve kurşun yağmuru altında nasıl hayatta kaldığını anlamak mümkün değil. En yakınındakileri parçalayan top gülleleri, yere düşüren kurşunlar ona hiç isabet etmiyordu...

"Şehid Şeyh Hâlid de en az Şeyh Celâleddin kadar korkusuz ve ataktı... Alnına isabet eden tek kurşunla şehid düştüğünde de en önde çarpışıyordu, gözlerimle gördüm. Akşam saatlerinde çarpışma hız kestiğinde naaşına vardığımda bu koca âlimin öldüğüne inanamadım. Gülümseyen çehresi ile derin bir uykuya dalmış gibiydi.

"Şeyh Celaleddin'in kendi elleriyle defnettiğini işittik ama nereye, nasıl, bilmiyorum."

Bekirlerin Ahmed, dalgın bakışları alevlerde sustuğunda Sôfî Mirzâ'nın gözlerinden ilk kırlar düşmüş sakalına yaşlar süzülüyordu. Güçlükle, "Ne zaman?" diyebildi.

Ahmed hiç istifini bozmadan, "Çok oldu Sôfî'm, çok! Belki üç ay, belki daha fazla." dedi. "Kim gün sayabilirdi ki, savaşta zaman aldığımız son nefesten ibaretti..."

Batı cephesine bakan mazgaldan içeriye düşen ışık huzmesi, vaktin akşama çok yakın olduğunu söylüyordu. Sôfî Mirzâ, bir rüyadan uyanır gibi, birden ayağa fırladı.

"Kalkın, toparlanın gidiyoruz!" dedi. "Akşam karanlığı bastırmadan kendimizi köye atalım..."

Sonra hâlâ oturduğu yerde kaşınan Ahmed'e döndü.

"Kalk Gazi Ahmed, kalk... Tağ daha yakın ama yokuş, ancak gidersin!"

Bir tereddüdün ardından devam etti:

"Karnın aç mı, ben gelmeden bir şeyler yemiş miydin?"

Ahmed istifini bozmadı, kalkıp gideceğe de hiç benzemiyordu.

"Siz gidin Sôfî'm, siz gidin!" dedi. "Ben geceyi burada, köyümün yanı başında geçirmek istiyorum. Yedeğiniz varsa bana bir şal-şepik, don bırakınız. Sabununuz da vardır. Sabah derede iyice bir yıkanayım, şu üstümdeki paçavralardan kurtulup biraz insana benzeyeyim. Sonra eve giderim, böyle gitmem, bu halle çoluk çocuğuma görünmem hiç iyi fikir değil. Hâfızalarında ömür boyu yer edecek acı bir hâtırayı onlara yükleyemem. Siz gidiniz."

Şeyh Celâleddin'e Ermenilerin bir fırsatını bulup zehir yutturduğunu, ölümle pençeleştiğini bir türlü söyleyememiş, bütün kötü haberleri veren olmak istememişti. Eliyle bir daha, gidiniz işareti yaptı. Yoksa anlatmak zorunda kalacağım, der gibiydi fakat muhatabları bir şey anlamadı.

Sôfî Mirzâ da Mehmed ile Mahmud da bir daha ağlamamak için dudaklarını kemirdiler. Savaş bittiğine göre, geceyi burada geçirmelerini gerektirecek bir şey yoktu artık.

Gazi Ahmed'i acıları, yalnızlığı ve akşamın hüzünlendirici alaca karanlığıyla baş başa bırakıp bir yıllık mevzilerinden ayrıldıklarında üçünün de yoracak ağırlıkta yükleri vardı sırtlarında ama ruh ve kalblerinde çok daha ağır, çok daha yıpratıcı yükler taşıyorlardı.

* * *

SAİD'İN DÜNYAYA GELİŞİ

Üç kişilik Nurs kafilesi, sırtlarında ağır yükleri ile köye varıp evlerinin yolunu tuttuklarında akşam namazının birkaç yaşlıdan ibaret cemaati de henüz dağılıyordu. Bu saatte karşılarında Sôfî Mirzâ'yı görünce şaşkınlıklarını gizleyemediler. Yaşı doksana dayanan Abdurrahman Dede, "Hayırdır, Sôfî Mirzâ?" dedi. "Sırtındaki yük neyin nesi?"

Sôfî Mirzâ, önce selâm verdi.

"Savaş bitti Dede! Tağ'dan Avcı Ahmed cepheden gelmiş, haberci olarak erken salınmış!.. Ruslarla sulh yapılmış, onun için geceyi mevzide geçirmemize gerek kalmadı."

Yaşlısı genciyle herkes için köyün dedesi idi o, Sôfî Mirzâ da öyle hitab ediyordu. Abdurrahman Dede, yaşlı kulaklarının duyduklarından emin olamadı, yeniden ağzını açıyordu ki, çarpık bacakları gövdesini taşıyamıyormuş gibi duran Ramazan araya girdi:

"Emin misin Sôfî, ne zaman olmuş?"

Sôfî Mirzâ, önce sırtındaki yükü indirdi, belli ki ayak üstü de olsa köyün bu yaşlı insanlarına olup bitenleri anlatması gerekiyordu. Bekirlerin Ahmed'den öğrendiklerini, Hâlid-i Örekî'nin şehâdetini atlayarak, ihtiyarlara kısaca tekrarladı. Bu yaşlı simalarda kâh sevincin aydınlık tebessümü dolaştı, kâh üzüntünün yıpratıcı râşeleri gezindi.

İhtiyarları geçip eve devam etmek üzere hamle ettiğinde, Abdurrahman Dede bir şeyi ancak hatırlamış gibi kolundan tuttu. Sôfî Mirzâ, bu yaşlı elin bir pençe gibi kavrayışına şaşırdı.

"Ne oldu Dede?" dedi.

Abdurrahman Dede, mevzuu bildikleri anlaşılan arkadaşlarının birkaç adım uzaklaşmalarını bekledikten sonra, kısmaya

çalıştığı bir ses tonu ile, "Hanene yeni bir evlâd geliyor Sôfî!" dedi. "Saatlerdir Zeyneb Nine ile birkaç kadın sizde. Dürre, Hanı ve Abdullah'ı Lütfiye aldı. Sen de bana kaldın işte..."

Sôfî mahcubiyet içinde önüne baktı. Yetiştiği çevre, örf ve ân'ane bu hususta sevincini gizlemesini öğretmişti. Çocuğun dünyaya gelişinin de bir mahremiyeti vardı. Kürtler arasında insan için "doğum" ve "doğurma" gibi kelimeler kullanılmazdı. Bu kelimeler sadece hayvanlar için sarf edilirdi; inek doğum yapar, koyun ve keçi doğururdu. İnsanın ise çocuğu olur, kadın çocuk dünyaya getirir, evlâd sahibi olurdu. İnce düşünülmüş bir edebin asırlar içinde besleyip kökleştirdiği bu ân'ane dindarlığı ile öne çıkan Nurs'da daha da kuvvetli yaşıyordu. Onun için Abdurrahman Dede, detaylara girmeden, mevzuu bilen arkadaşlarının uzaklaşmalarını da bekledikten sonra sadece, "Hanene yeni bir evlâd geliyor!" demekle iktifâ etmişti."

Tokum, diye ısrar etmesine rağmen, Abdurrahman Dede, Sôfî Mirzâ'ya öğleden kalma tere yağlı bulgur pilavı ikram etti. Nurs Vâdisi'nin bereketli toprağında yetişen bir baş kuru soğan ile bir tas ayran sofranın zenginliği olmuştu. Zeyneb Nine, sadece köyün ebesi değil, düğün ve bayram yemeklerinin de aşçısıydı. Abdurrahman Dede'nin ikinci eşi olmak hasebiyle yirmi yaş kadar da daha gençti, ihtiyarlıktan henüz uzak gibi görünüyordu.

Savaşın bittiği haberinin Nurs'un fukara evlerine bayram sevinci yaşattığı bu akşam, Sôfî Mirzâ çok daha farklı bir sevinç yaşıyordu. O sevinç içinde tereyağlı pilavı büyük bir iştahla yedi. İri kuru soğanı elma gibi ısırıyor, üzerine ekşiye kaçan ayranı büyük yudumlar halinde alıyordu. İçi içine sığmıyordu, ne yese doymayacak gibiydi.

"İyi ki aç değilmişsin Sôfî!" diye takılan Abdurrahman Dede'ye verecek cevab bulamadı. Mahcubiyetle gülümsedi...

Yatısı namazını küçük bir odadan ibaret olan câmide kılıp tekrar Abdurrahman Dede'nin arkası sıra eve döndüklerinde, kanatlanıp uçacak gibiydi. Oysa savaştan mağlûb çıkmıştık; büyük topraklar kaybetmiş, çokça şehid vermiştik. Örekî'nin şehâdeti ise ruhunu derinden müteessir etmişti. Bütün bu üzüntüleri bastırıp kanatlandıracak bir sevince çeviren şey, sadece savaşın bitmesi olamazdı.

Sôfî Mirzâ, daha önce üç çocuğunun dünyaya gelişinde de böyle bir sevinç yaşamamıştı. Bu sevincin kaynağını bilmiyordu ama sanki dünyanın bütün problemleri bitmiş, bütün kötülükler ortadan kalkmış, fakirlik yerini bolluk ve berekete bırakmıştı. Hatta bunlarla bile duyduğu sevinci izah edemezdi, bunlar bile bu büyük sevincin kaynağı olamazdı.

Nitekim uzandığı yatakta yaşlılara mahsus çok derin bir uykuya dalan Dede'nin yanı başındaki yer yatağında; gözleri açık, yarı aydınlık tavanın kalaslarını sayıyordu. Her defasında yirmi bir çıkan kalasları, kaçıncı sefer saydıktan sonra, usulca yatağından çıkıp doğruldu. Yatısı abdestiyle yatmıştı, gözlerine uyku girmediğinden yeniden abdest alması gerekmiyordu. İçindeki sevinç kendisini namaz kılmaya, dua etmeye teşvik ediyordu. Bir saati aşkın namaz kıldı; upuzun rükû ve secdelerde derin, ulvî bir huşû ile kendisini huzura bıraktı.

Sonra uzun uzadıya dua etti, evladının hayırlı olması için niyazda bulundu; Nure için duyduğu endişe ve korkuyu yenmeye çalıştı. Gerçi neredeyse Nurs ve yakın köylerin kırk yaş üstü bütün nüfusuna ebelik yapan Zeyneb Nine'nin tecrübesi içini rahatlatıyordu ama anneler için çocuk dünyaya getirmekte hep bir tehlike vardı. Onun ebeliğinde ne bir anne ne de bir bebek ölmüştü. Zeyneb Nine'nin zaman zaman övündüğü bir hususu bu. Bu yersiz ve zayıf endişeden sıyrılmak için tevbe istiğfarda bulundu...

Günlerin uykusuzluk ve yorgunluğu bir dalga gibi geri geldiğinde vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Bir daha yatağına uzandı, uyku ile uyanıklık arasında başlayan aydınlık bir rüya ile uykuya daldı...

Sabah ezanı ile birlikte gözlerini açtığında Abdurrahman Dede elindeki ibrikle heladan geliyordu. Koşup elinden aldı, abdest alırken suyu dökerek yardım etmek istedi fakat Dede izin vermedi.

"Bırak evlad, bırak. Henüz o kadarını yapabiliyorum!" dedi, gülümseyerek.

Sonra Sôfî Mirzâ da abdest aldı ve birlikte küçük, karanlık, daha çok taştan bir mağarayı andıran câmiin yolunu tuttular.

Bir erkek çocuğunun dünyaya geldiğini, câmiin girişinde Hasan'dan öğrendi. Gecenin bir vaktinde Sôfî Mirzâ'nın hanesinden dönen eşi söylemişti. Uzun zamandan beri Zeyneb Nine'ye gönüllü yardımcı olan iki üç kadından biriydi. Zeyneb Nine'nin ilerleyen yaşı birilerinin yetişmesi gerektiğini bu genç kadınlara çoktandır söylüyordu. Devlet elinin uzanmadığı bu ücrâ ve uzak küçük köyde her ihtiyaç mahallinde karşılanmazsa, bedeli ağır oluyordu.

Evine gidebileceği haberi Sôfî Mirzâ'ya ulaştığında, tarlanın dikenli çitini tahkim etmeye, kış karlarının bozduğu yerleri yenilemeye çalışıyordu. Sekiz yaşına girmiş olan Dürre'nin uzaktan gelişini fark ettiğinde elindeki işi bırakıp ona doğru yürüdü.

Küçük kızın iri açılan gözlerinden aydınlık sîmâsına düşen ışıltı Sôfî Mirzâ'ya vaktin geldiğini söylese de ondan duymak istedi:

"Ne oldu kızım? Herkes gitti mi?"

Dürre, utanmış gibi, başını birkaç sefer sallarken,

"Evet!" diyebildi.

Nure, evlendiği günden beri dışarıdan içeri giren kocasını bir sefer bile oturduğu yerde karşılamamıştı. Erken farkına

varmışsa dış kapıyı açarak karşılıyor, fark etmemişse gördüğü ânda ayağa kalkıyordu. Sôfî Mirzâ'nın içeri girip yanı başına kadar geldiğini fark etmemiş; simsiyah saçları, hatları yerinde çehresini bebek sîmâsı olmaktan çıkaran keskin bakışlı gözleriyle âdeta kendisini süzen bebeğinin rengi de bir tuhaf ve parlak gözlerine dalıp gitmişti. Eşinin karaltısı üstüne düştüğünde kalkmak üzere davrandı ama Sôfî Mirzâ bir hamlede yanına çöküp kalkmasına fırsat vermedi.

"Yapma Nure'm, bari şimdi yapma!" dedi ama Dürre'nin o bilmiş çocuk kıkırdayışı ile gülüp uzaklaşmasından mahcûb oldu.

"Arkamdan geldiğini unutmuşum!"

Belli ki "Nure'm" deyişi kızını güldürmüştü. Çünkü çocuklarının yanında bile koca ile karı arasında bir mahremiyetten haber veren bu hitabı hiç kullanmıyordu. Oysa Nure başka bir âlemde, başka bir zamanda idi. Çocuğunun dünyasına çoktan dönmüştü.

"Efendi, bu bir bebek değil, bir büyük sanki. Gözlerinden korkuyorum, bakışları ruhuma işliyor. Daha sesini bile işitmedim, ağlamıyor..." dedi, hayret içinde.

Sôfî, uzanıp bebeği kucağına aldı. Baba-oğul, uzun uzadıya bakıştılar. Sonra baba, oğlunun sağ kulağına ezanı, sol kulağına kameti okudu. Tevbe ve istiğfarda bulunduktan sonra Salavat-ı Şerife getirdi. Nihâyet, "İsmini Said koydum oğlum. İsmin gibi iki cihânda mes'ud olasın, beşeriyetin saâdet ve huzuru için çalışanlardan olasın." deyip usulca alnından öptü. Küçük Said, keskin bakışlarla babasının yüzüne ısrarla bakmaya devam ediyordu... Sanki konuşacak, bir şeyler söyleyecek gibiydi.

Neden sonra Said'i en çok olması gerektiği yere, annesinin kucağına tevdi etti. Şükür namazı kılmak üzere kollarını sıvadı. Abdest tazeleyecekti...

1878 KUŞPINAR/DENİZLİ

Öğle yemeği için taze ekmek çıkarmakta olan fırının önünden mescide yönelen mürid ve talebelerin burunlarını dolduran taze ekmek kokusu, tekye ve zeytinlikleri aşmış, ormana doğru yayılıyordu. Kedi ve köpeklerin fırına doğru akın etmesine sebeb olan bu müstevli koku, hücresinden çıkıp etrafındaki üç beş kişi ile mescide yönelen, başının üstünde yemlediği kuşlar uçuşan Hacı Hasan Feyzî Efendi'nin de dikkatini çektiğinden hemen yanı başında yürümekte olan halîfesine, "Maşaallah, nimetullah ne güzel kokuyor! Susamı nereden bulmuş efendiler?" dedi. Hazret haklı idi, taze ekmek kokusuna karışan kavrulmuş susam kokusu, râyihayı büsbütün keskinleştiriyordu. Önünden geçerken namaz için fırını kapatmaya çalışan Veli Efendi ve yamağına selâm verdi.

"Hayrola Veli Efendi, ziyâfet mi var?"

Veli Efendi, elleri önde, derin bir hürmetle eğilip şeyhinin selâmını aldıktan sonra, latifesine aynı incelikle karşılık verdi:

"Doğrudur efendim, susam kebabı -*simit*- pişirdik!"

Sağlı sollu şırıltılarla akan, bahar güneşinin altında yer yer gümüş eriyikten dereciklere benzeyen kaynak sularından abdest alan talebelerin çokluğu, gecikme telaşından kaynaklanan aceleci tavırları da yaşı seksene dayanan Hasan Feyzî Efendi'nin ruhuna bir nebze inşirah verdi. Oysa günlerdir kapandığı hücresinden çıkmıyordu. 93 Harbinin büyük kayıpları, Ayestefanos Sulhunun ağır şartları altında çökmüş gibiydi...

Yalnız bugün bir şeyler farklı başlamıştı, şeyhlerinin sîmâsına yerleşen mübhem tebessümü hemen herkes görüyor, olur olmaz bahanelerle duyduğu konuşma isteğini fark ediyordu. Yakınlarından Ömer Efendi, birkaç sefer, "Hayırdır efendim! Pek sürûr içindesiniz, bir müjde mi aldınız?" demekten son

ânda vazgeçmişti. Adabı aşma korkusu, Ömer Efendi bile olsanız, tekyedeki herkeste vardı. Oysa her zaman şeyhiyle rahat ve destursuz konuşan biriydi.

İç avlu boyunca sıralanan küçük, derme-çatma onlarca kerpiç odadan çıkan talebe kafilesinin Hasan Feyzî Efendi'nin arkası sıra akışı yeni bir şey olsaydı, Ömer Efendi şeyhinin sevincini buna hamledebilirdi ama bu vaziyet yeni bir şey değil, günlük adiyattandı.

Şeyhin öğle namazını mescidde kılacağı bilgisinin tekyeye erken yayılmış olması, mescidin hınca hınç dolmasına sebeb olmuştu.

Hacı Hasan Feyzî Efendi de şeyhlerin çoğu gibi, uzun uzadıya sohbetlerde bulunmak yerine, derin murâkabelere dalmayı tercih ediyordu. Ama nedense bugün konuşmak istiyordu. Namazdan sonra ümid ve şevk arttırıcı, Rus mağlubiyetinin acısını hafifletici kısa bir sohbette bulunduktan sonra, cemaatini bir müddet derin bir sessizlik içinde süzdü. Mescidde çıt çıkmıyordu.

Elinin tersi ile talebelere dağılmalarını işaret edince, mescid sessiz bir dalgalanma ile hareketlendi. Kalmakla gitmek arasında tereddüdde kalan halîfe ve müridlerine yine eliyle oturmalarını işaret etti. Çıkmakta olanların sonuncusu da kapıyı dışarıdan kapattığında içeride sadece Hacı Hasan Feyzî Efendi ile bir avuç yakın mürid ve halîfesi kalmıştı.

"Bugün!" diye başladı huzur ve emniyet içinde. "Bugün Şarkta Mehdi dünyaya teşrif etti!"

Sôfî Mirzâ'yı dün gece uyutmayan ama bir türlü yorumlayamadığı, Said'in dünyaya gelişine de tam olarak hamledemediği sevinç, bin beş yüz kilometre mesafedeki Kuşpınar'da, Hacı Hasan Feyzî Efendi Tekyesi'nde daha açık bir hakîkat olarak yaşanıyordu. Tacikistanlı, çekik gözlü bu pir-i fânî zâta Said'in teşrifi müjdelenmiş, ruhunu çökerten Doksan Üç Harbinin

yıkıcı tesirinden kurtarılmıştı. Mâdem ki, o, dünyaya teşrif etmişti, her şey yoluna girecek demekti. Kader hükmünü icra edecek, su mecrasını bulacaktı.

Mescidde bir ânda sonsuza uzanan, her boşluğu dolduran derin bir sessizlik saltanatını kurdu. Çoğu zaman şeyhlerinin gözleriyle temastan kaçınan bakışlar, doğrudan bu yaşlı ama ışıltısı yüksek gözlere kilitlendi. Neden sonra Ömer Efendi:

"Teşrifini müjdelediğiniz bu zât kim ki, efendim?" dedi.

"Asr-ı hâlin imamıdır. İnsanları irşâd etmekle vazifelidir, efendi!"

Şeyhin kısa kesmesinden mevzuu uzatmak istemediği anlaşılıyordu ama Ömer Efendi merakına bir daha mağlûb düştü:

"Biz ona ve devr-i hizmetine ulaşacak mıyız, efendim?"

Bakışları talebelerle çıkmayıp Sôfî Murtaza'ya yaslanarak oturan küçük oğlu Hâlid'e kaydı.

"Hayır!" dedi. "O mübarek zâtı içinizden sadece Hâlid görecek!"

Küçük Hâlid'in yüzü mâsumca aydınlandı, gülümseyerek önüne baktı. Halîfe ve müridlerin çökmüş olan omuzları kabardı, eğik başları dikleşti. Derinden alınmış bir soluk dolaştı mescidi. Doksan üç Harbinin yıkıcı, çökerten yükü üstlerinden bir ânda kalkmış gibiydi.

Ömer Efendi'ye öyle geliyordu ki, şeyhi dünyaya yeni teşrif eden zâtın bütün künyesine vâkıftı. Kim olduğunu, nerede dünyaya geldiğini, ebeveynini, ismine kadar biliyordu. Lâkin sormaya cesaret edemedi.

Birkaç halîfe ile bir avuç müridi, Hacı Hasan Feyzî Efendi'nin arkası sıra kanatlı kuşlar gibi mescidden çıkıp yemekhanenin yolunu tuttu. Susam kebabının kokusu hepsini de acıktırmıştı!

* * *

1878 SİDRE-ISPARTA

Mayıs ortaları idi. Osman-ı Hâlidî, nisan başlarında girdiği çileyi bitirmek için saatleri sayıyordu. Bu sabah kırkıncı taşı, yeni bir çileyi ibadet ve dua ile bitirmenin sevinci içinde, "Elhamdulillah" deyip keseye koymuştu; kırk günü ubudiyetle geçirmiş olmanın hazzını yaşıyordu. İkindi demlerinde çocukları ile halîfeleri, Sidre yokuşunu tırmanıp kendisini almaya geleceklerdi. Onları görmenin sürûr ve heyecanı içinde son ibadetlerini yapıyor, zihnini kurcalayan ufak tefek işlere el atmaya çalışıyordu.

Bir gün önceki şiddetli rüzgârın, beyaz göğüs ve kanatları ile çok güzel olan bir çift akgerdan kuşunun alıç dalları arasındaki yuvasına zarar verdiğini, kuşların akşam yiyeceğine gelmeyişleri üzerine fark etmiş, yuvanın yakınına gittiğinde kuşların hummalı bir tamir faaliyeti içinde olduklarını görüp geri dönmüştü. Şerit halinde kestiği bir bez parçası ile yuvayı sağlama almayı düşünüyordu.

Sonra ağaçkakanın yavrularını uçurup uçurmadığına bakacak, uçurmamışsa yakınlarındaki kayalığı mesken edinen yılana göz dağı verecekti. Ayrıca Muharrem Dede türbesinin yakınında tabiî bir duvar boşluğuna yerleşen kedi ile yavrularını da görmek istiyordu. Son ekmek kırıntılarını da onlara vermek üzere bir beze koyup bağlamıştı.

Nihâyet Sidre Suyunun gözünü temizleyecek, akabinde Isparta'ya dönmek için hazır olacaktı. Ne var ki, kırk günden beri ağzına tek lokma bir gıda almayışı, ilerleyen yaşının da verdiği zaafiyetle birleşince iyiden iyiye takatten düşmüş, adım atmakta zorlanıyor, en ufak bir ağırlığı kaldırmakta sıkıntı yaşıyordu.

Gençliğinden beri alışkanlık haline getirdiği bu çetin çilenin son olacağını, bir daha Sidre'ye gelemeyeceğini fısıldayan

sesin sahibine bir tokat atmak istedi lâkin ortalıkta kimse görünmüyordu. Bunun son olduğuna içinde itiraz eden başka bir ses vardı, henüz hizmetini bitirmediğini, Rabbinin huzuruna çıkmaya hazır olmadığını söylüyordu. Daha çok yaşamalı, daha çok ibadet etmeli, daha çok çileye girmeliydi.

Ancak iki gün önce uyku ile uyanıklık arasında duyduğu ses, aldığı müjde aynı zamanda kendisinin de vazifesinin bitmekte olduğunu söyler gibiydi. Bir vazife için daha iyisi, daha büyüğü geliyorsa gitme vakti de gelmiş olmalı...

Daldığı hülyadan erkek akgerdanın suya inişiyle sıyrıldı. Susadığını düşündü ama kuş ağzında bir miktar çerçöple havalanınca yuva tamiratının devam ettiğini anlayıp gülümsedi. En azından yılmamış, yuvalarını terk etmemişlerdi; zâten bugün yarın yumurtalar çatlayacak, yavrular dünyaya gelecekti.

Yarısı yer altındaki küçük çilehânesini ilk inşa ettiği yıllara gitti zihni. Henüz genç sayılırdı, gücü kuvveti yerinde idi, hastalıklar kapısını daha çalmamıştı. Uzun ibadet gecelerini daha uzun gündüzler takîb ediyordu. Burada kaldığı kırk gün zarfında Sidre âdeta nuranî bir menzile dönüşüyor; suya gelenler, Muharrem Dede Türbesi'ne uğrayanlar ne yapıp edip ellerini öpmek, duasını almak üzere bazen saatlerce dua ve ibadetle geçen murâkabesini bitirmesini bekliyorlardı.

Kuş cıvıltıları ile su sesleri arasında çile günlerinin nasıl gelip geçtiğini fark etmiyordu. Yaşı ilerleyip ruhun hanesi cismin yıpranması hızlandıkça çileler daha uzun, daha zahmetli gelmeye başlamıştı. O kadar ki, çilenin son günlerinde dudakları birbirine yapışıyor, su içmeye bile takati kalmıyordu.

Bu haline çok üzülen çocukları ve müridlerine, "İnsan için ancak çalışmasının karşılığı vardır." âyetini hatırlatıyordu. Çokları bu âyeti dünya hayatı için anlıyordu, oysa murad-ı İlâhî ebedî âhiret hayatı olmalıydı. Ebedin yanında kısacık dünya

hayatının ne kıymeti olabilirdi ki, âyet, münhasıran ve öncelikle ona baksın! Bu âyeti hayatının düsturu edinmişti. Onun için de kendisini Allah'a en yakın hissettiği münzevi ibadet hayatını, dünyanın fâniliğini şiddetle ders veren çile ile birleştirip Sidre'yi mekân edinmişti.

İkindi sonrasında halîfeleri, mürid ve çocuklarından müteşekkil kafile kendisini almaya geldiğinde Sidre Suyunun başında bağdaş kurmuş, su içmeye gelen balarılarını seyrediyordu. Bu küçücük ve zehirli iğneler taşıyan hayvancıklarla insanoğluna dünyanın en tatlı ve şifalı gıdası balı ikrâm eden Allah'ın Rahmeti karşısında ürpermeler geçirirken ucu görünen kafilenin varlığı ile tefekküründen koptu.

Kafile şeyhi yormamak için el öpme işini mutad üzere terk ediyordu ki, Osman-ı Hâlidî Efendi elini büyük halîfesine uzattı. Halîfe, hürmet ve iştiyakla kırk günlük çilenin büsbütün bir deri bir kemik bıraktığı bu mübarek eli öpüp alnına koydu, onu diğer halîfeler ve oğulları takîb etti. Bir ân önce kalkıp Isparta'ya inmeleri gerekiyordu ama Osman-ı Hâlidî Efendi hareket etmeyince mecburiyetle bekliyorlardı.

Nihâyet en yaşlı halîfesi, "Bir şey mi bekliyoruz, bir şey mi diyeceksiniz efendim?" diyebildi.

Osman-ı Hâlidî Efendi gülümsedi.

"Bir çorba getirmediniz mi?" dedi kısılmış sesiyle.

Aslında her defasında sefer tasında sıcak çorbayı ihtiyaten getiriyorlardı fakat Sidre'de birkaç kaşık olsun içirmeleri mümkün olmuyordu. Umumiyetle Osman-ı Hâlidî'yi çok perişan bir halde bulurlardı. Ancak evde gördüğü ihtimamla, iki üç gün içinde birer ikişer kaşık içmeye muvaffak olurdu. Yine de küçük bir sefer tasında sıcak çorba getirmişlerdi.

Dört oğlunun küçüğü Ahmed, torbadaki sefer tasını bir hamlede çıkarıp tahta bir kaşıkla halîfeye uzattı. Osman-ı Hâlidî,

mütebessim çehresi ile olanları takîb ediyordu. Büyük oğlunun ağzına verdiği üç kaşık çorbayı aldıktan sonra, "Elhamdulillah Rabbim, elhamdulillah!" dedi.

Sonra oğlu Ahmed'e baktı.

"Bugün senin günün evlâd. İmanı kurtaracak olan müceddid, bu yıl dünyaya teşrif etti. Onu görüp ellerini öpmek sadece birinize nasib olacak! Onun da sen olacağını sanıyorum." dedi.

Halîfe ve mürid kafilesi, şeyhlerindeki gayr-i tabiî halin sebebini ancak anlayabilmişti. Çok kerametlerine defalarca şâhid oldukları bu yaşlı ve müberek zâtın verdiği müjdenin kaynağını sormak, hiçbirisinin aklının ucundan bile geçmedi. Sadece ekseriyetin bakışları Ahmed Efendi'yi bulmuş, sessizce tebrik etmiş, gıbta ile bakmışlardı.

"Gidelim!" dedi Osman-ı Hâlidî, rahatlamış gibiydi...

Ayağa kalkmasıyla birlikte her türden ağacın dalları arasından çığlık çığlığa onlarca kuş havalandı, kedi ve yavruları sığındıkları duvar boşluğundan çıkıp meraklı gözlerle bakındı, Sidre sâkinlerinden Hüdhüd-ü Süleymanî bir yerlerden uçup geldi ve kafilenin dönüş yoluna kondu. Yuvanın tamirine ara veren akgerdan çifti, başlarının üstünden alçak manevralarla kanat çırptı.

Osman-ı Hâlidî, oradakilerin görmediği binlerce uğurlayıcı varmış gibi mecalsiz ellerini kaldırıp kendi etrafından tam bir daire çizerek selâm verdi. Hiç kimse bunun Sidre'ye son vedâsı olduğunu, Osman-ı Hâlidî'nin Sidre defterini kapattığını anlayamadı...

* * *

BÖLÜM 3: NURS'DA ÇOCUK OLMAK!

NURS DERESİ

Yaz sıcakları Nurs'a erken inmiş, köylülerin çoğu Hofkar Yaylası'na çıkmıştı. Müslümanların yaz aylarında mesken edindiği bu yayladan daha yüksek ve güzel olan kuzeydeki Vari Pandisi Yaylası ise Ermenilerin bölgesinde olduğundan Nurs'tan sadece bir iki âile gidiyordu. Yaylaya çıkan Ermenilerle sıkı dostlukları sebebiyle gönül rahatlığına sahiptiler. Gerçi asırlar içinde Ermenilerle herkes çok kaynaşmış, çok iç içe idi ancak Doksan Üç Harbi bu birliğe keskin bir darbe vurmuş, bölmüştü. Buna rağmen uzak duruşlarının asıl sebebi emniyet ve düşmanlık değil, helâl-haram noktasından onlardan bir şey yemeye mecbur kalmamaktı.

Köyde daha çok yaşlılar, kadın ve küçük çocuklar kalmıştı. Sôfî Mirzâ ise uzun yıllardan beri yaylaya çıkamıyordu. Said'den sonra dünyaya gelen Mehmed'le birlikte beş küçük çocuğun babası olarak bir yere gitmesi zâten mümkün değildi. Bu fakir âilenin maişet gailesi, değil yaylaya çıkmalarına, şöyle bir uzanıp dinlenmelerine bile imkân tanımıyordu. Sabah namazı ile başlayan koşuşturma çoğu zaman yatısı vaktine kadar devam ediyordu.

Sabah namazından hemen sonra, Sôfî Mirzâ kendisini tarlaya atarken; Nure soluğu ahırda alıyordu. Hayvanları yemlemek, sağmak; sonra her sabah, önü de dahil, çalı süpürgesi ile evi süpürmek; sıcak ekmek için tandırı yakmak, hamur yoğurup ekmek pişirmek; kahvaltı adı altında Allah'ın verdikleri ile sofra kurmak, sonra yıkayıp kaldırmak neredeyse yarı gününü götürüyordu.

Neyse ki, son birkaç yıldan beri hemen bütün ev işlerinde Dürre ya kendisine yardım ediyor ya da kardeşlerine bakıyordu. Said ne ise de Mehmed'i neredeyse o büyütüyordu. Said ise daha çok Hanı'ye yakın duruyor, onunla anlaşıyordu. Sôfî Mirzâ'ya göre, Hanı ile Said aynı kafadalardı.

Nurs Deresi, baharın coşkun ve gürültülü akışını çoktan kaybetmiş olsa bile, yine de her yaşta insanı serinletmeye yetecek gürlükte akıyordu. Suyun tabiî akışının yıllar, belki asırlar içinde meydana getirdiği onlarca gölet hem balıkların yuvalanmalarına hem de köylülerin serinlemelerine hizmet ediyordu.

Bilhassa her yaşta çocuğun, gencin köyün fukaralığını sergileyen kaba el işçiliği mahsulü iç çamaşır ve elbiseleri içinde bu göletlerde, hâlâ çok soğuk olan suda çimmeleri, her türden rastgele yüzme çeşidini denemeleri, çığlık atmaları görülmeye değerdi. Güneş ve soğuğun esmerden siyaha çevirdiği tenleri, diş ve gözlerinin akını gece fenerleri gibi öne çıkarıyor, aynı tezgâhtan çıkmış sürahiler gibi dizildikleri kayalıklarda daha çok deniz kuşlarına benziyorlardı.

Küçük yaşta kız ve erkek çocuklarına nezaret eden genç kız ve kadınların da su oyunları ile serinledikleri dereye Dürre de Hanı'yı, Abdullah'ı ve Said'i önüne katarak inmişti Mehmed henüz çok küçüktü, Nurs'un umumî hayatına dahil olamayacak kadar küçük... Sadece küçük yaşta çocukların oyalandığı, oyunlar oynadığı, serinlediği sığ gölete komşu çocukları da koşarak gelmişti. Gölet, Sôfî Mirzâ'nın evinin hemen önünde idi, pencereden bakıldığında çocuklar görülebiliyordu. Bu vaziyet, Nure'ye işlerinin arasından da olsa, arada bir göz atma, varlıklarından, ne yaptıklarından emin olma imkânı verdiğinden endişelenmekten kurtarıyordu.

Dürre, neredeyse genç kızlığa adım attığından köy yerinin bütün inceliklerine dikkat ediyor, sesini yükseltmiyor, kahkahayla gülmüyor, oturup kalkmasına dikkat ediyordu. Onu

iki-üç yıl geriden takîb eden Hanı ise doğuştan ağır başlılığı ile zâten beklenenden daha olgun bir tavra sahipti. Kur'ân okumaya başladığından beri ise her yere elinde bir cüzle gidiyordu. Islanabileceğini bildiği halde dereye de okumakta olduğu olduğu cüzle gelmişti.

Komşu çocuklarıyla birlikte sekiz kişiydiler. Suya girenlerin en büyüğü Abdullah, en küçüğü ise Said'den de bir yaş kadar küçük olan Zühre idi. Dürre, Hanı ve kendileri ile emsâl komşu kızı Esma ise suya girmeyip kıyıda eğleniyorlardı. Esasen o yaştaki hemen bütün Nurslu çocukların aksine Dürre'nin su ile arası iyi değildi. Daha doğrusu su ile değil de Nurs Deresi ile arası bozuktu. Çoğu zaman coşkun akan bu dereden korkuyor, ürperiyordu. Yazın suyun en cılız aktığı vakitlerde bile arada bir gözleri yukarılara kayar, bir selin gelip gelmediğinden emin olmak isterdi.

Bütün çocukların gölette boğuştuğu, su oyunları oynadıkları, çığlıklar attıkları bir ânda Dürre'nin gözleri Said'i aradı. Az önce sudan çıkmış, küçük bir su sızıntısının göletin birkaç adım dışında meydana getirdiği durgun su birikintisinin kıyısına çömelmiş, dikkatle bir şeylere bakıyordu. Ekseriyetle olduğu gibi, yine çocuklardan kopmuş, bir şeylere dalıp gitmişti. İki iri helikopter böceğinin su birikintisi üzerinden manevralı geçişlerini gördüğünde onlara takıldığını anladı. Cüzünü hecelemeye çalışan Hanı'nın omuzuna dokundu.

Beriki biraz da rahatsız edilmiş olmasının verdiği bir sertlikle,

"Ne var Dürre?" dedi.

Kürtlerde kardeşler arasında abla ve abi hitabları yoktu. Ekser isim kısaltmaları gibi bu da onlara hastı. Arada bir babası Sôfî Mirzâ'nın ehemmiyet verdiğini göstermek istemesinin eseri olarak "Hanım'ım!" diye seslenmeleri de olmasa isminin Hanım olduğunu çoktan unutmuş olacaktı. Köydeki herkes için o Sôfî Mirzâ n'ın kızı, Hanı idi.

Aralarındaki yaş farkı ne olursa olsun, kardeşler birbirilerine isimleri ile hitab ediyorlardı. Hatta bu adet, kalabalık ailelerde bazen çocukların ebeveynlerine bile isimleri ile hitab etmelerine sebeb olabiliyordu. Asırların beraberinde getirdiği bu yerleşik örf, Nurs'da da yaşıyordu.

Dürre, Hanı'ye Said'i işaret etti.

"Bak seninki yine dalacak bir şeyler bulmuş!"

Hanı, Said'in has ablası olma gururunu hissettiren bir edâ ile gülümsedi.

"Karışmayın kardeşime, o çok büyük bir şeyh olacak, Seyda *-Abdurrahman-ı Tağî-* gibi." dedi, gülerek.

Rahatsız etmemeye çalışarak, çömeldiği yerde çevreden kopmuş olan Said'e arkadan yanaştı. Bütün dikkati ile helikopter böceklerini takîb ediyordu. Büyüğü lâciverde çalan mâvilikte, küçüğü altın sarısına kayan keskin bir yeşile sahipti. Kâh dalaşıyorlar, kâh kıyıdaki bir ot veya çöpe konuyorlardı. İki iri gözün vücutlarına göre büyük gösterdiği başları incecik bir boyunla gövdeye bağlanmıştı. Neredeyse üç yüz altmış derece dönen başları, havada seri kanat hareketleri ile âdete boşlukta asılı kalmaları Said'in çok dikkatini çekmiş olmalıydı.

İçinde kabaran sevgiye mağlûb düşüp gür ve siyah saçlarını okşayınca Said ayağa kalktı. Çömelmekten dizlerine ağrı girmiş, sol bacağı da karıncalanmıştı. Bu ilk defa yaşadığı bir şeydi veya öncesinde böyle bir şey yaşadığını hatırlamıyordu. Oysa Hanı, onun başına gelenleri biliyordu.

"Korkma, birazdan geçer!" dedi. "Hatta biraz koşturursan daha hızlı geçer."

Said koşmayı denedi ama,

"Ay ay!" deyip durdu. Gıdıklanma ile ağrı hissi karışık bir his yaşıyordu. Hareketsizliğin daha iyi geldiğine karar vermiş gibi beklemeye koyuldu.

"Uzun süre çömelip kalırsan karıncalanmayı da göze almalısın. Hareket etmelisin."

Said bir ân gülümsedi ama keskin gözleri az ötedeki çiçeğe konan bir kelebeğin kanat hareketleri ile değişen göz alıcı renklerine takıldı. Daha ötede bütün gücüyle öten ağustosböceğinin sesi de ne zamandır kulaklarını tırmalıyordu. Hanı, sessizce Dürre ile Esman'ın yanına döndü. Gölette çocukların şamatası bütün hızıyla devam ediyordu.

NURS'DA AY TUTULMASI

Eylülün bu son günlerinde hâlâ çok sıcak olan hava, akşamın ilerleyen saatlerinde soğumaya yüz tutuyor, neredeyse üşütüyordu artık. Ama bu akşam, ilerleyen saate rağmen, hava yazdan kalmışçasına sıcaktı.

Sôfî Mirzâ, ne zamandır itiyâd edindiği namazlardan birini kılıyor; Nure, sabaha kalmasını istemediği işleri toparlamaya çalışıyordu. Altıncı çocuğunu beklemekte olduğunu gizleyemez hâle geldiğinden beri hemen her işe koşan Dürre, yorgunluktan çoktan uyumuş, ona yardım etmekte çok da istekli olmayan Hanı ise elindeki el yazma eski bir kitabı sökmeye çalışıyordu. Bu karman çorman harfleri birleştirip kelimeler meydana getirmesi bazen cidden çok zor oluyordu. Oysa bir arkadaşında gördüğü matbu kitabda her şey ne kadar açıktı!

Üç erkek çocuğun da ikisi çoktan uykuya dalmıştı. Abdullah, köy şartlarında yaşının gerektirdiği her işe koştuğundan çoğu zaman yatsı namazını beklerken uyukluyordu. Namazı kaçmasın diye kendisini lâfa tutan annesine cevab vermekte bile güçlük çekiyordu. Aslında Abdullah da uyumak istemiyordu, zîra uyumuş bile olsa annesi uykusunun en tatlı yerinde başına dikilip yatsı namaz için uyandırıyordu. O zaman o uykulu vaziyette,

ağrıyan eklemleri, tekmelenmiş gibi sızlayan bacakları ile abdest alması çok daha zor oluyordu, uyuduğuna değmiyordu ama yine de bazı akşamlarda uykuya yenik düşüyordu.

Bir başka yorgun da bütün gün ayak altında dolaşan Mehmed'di. Onun için akşam yemeğinden hemen sonra yattığı yerde sızıp kalıyordu. Çoğu zaman yer yatağını bin bir güçlükle sermek, Mehmed'i kucaklayıp yerine götürmek de gözü uyku tutmayan Hanı'ye kalıyordu.

Beş yaşındaki Said'in ise ne zaman uyuduğunu, hatta uyuyup uyumadığını kimse görmüyordu. Akşamları uyurken uyanık bıraktıkları Said'i, sabah da uyanık buluyorlardı. Ama teheccüd namazlarını ihmal etmeyen Sôfî Mirzâ ile Nure, gece yarısından sonra bu ibadet için uyandıklarında Said'i, kardeşlerinden uzaktaki yer yatağında uyumakta olduğunu görür, sessiz olmaya gayret ederlerdi. Zîra en ufak çıtırtıda uyanıyor, bir daha da uyumuyordu.

Bu akşam da ne zamandır kalın taş duvarın penceresine oturmuş, büyük bir dikkat ve merakla ay ve yıldızları seyrediyordu. Gökte belirginleşen hemen her yıldızı annesine, nâdiren de babasına sorup ismini öğrenmiş, halk arasında bilinen bir hikâyeleri varsa dinlemişti.

Bu akşam ise dikkatini yıldızlardan çok, aydaki tuhaflık çekiyordu. Sanki rengi kanlanıyor, ışığı kararıp parlaklığını kaybediyordu; sönecek gibiydi. Bir iki sefer ne olup bittiğini öğrenmek için annesi veya babasına sormak istedi ama ikisi de meşguldü. Çâresizlik içinde olup bitenleri yalnız başına çözmek için dikkat kesiliyordu. Söner mi, sönerse düşer mi diye geçirdiği bir ânda ay iyice kaybolacak gibi oldu.

O ânda da köyde bir gürültü şamata koptu ki, Said için bu yepyeni bir tecrübe idi. Silahlar patlıyor, her taraftan yükselen

teneke gürültülerine ıslık ve çığlıklar karışıyordu. Nure, işini; Hanı ise kitabını bırakıp pencereye koştuklarında Sôfî Mirzâ, ağır ağır namazını kılmaya devam ediyordu.

Annesi, kolunu Said'in boynuna dolayıp yanına oturdu. Eliyle alnına düşen saçları yana alırken,

"Korktun mu?" dedi.

Said, annesini işitmemiş gibi hâlâ meraklı gözlerle kararan aya bakıyordu. İşin içinden çıkamamış olacak ki,

"Ay niye böyle oldu anne?" diye sordu.

Nure, herkes için en bilinen cevabı verdi:

"Yılan yutmuş, oğlum!"

Said, anlamamış gözlerle bakıyordu. Koca ayı, ondan daha büyük bir yılan yutmuş ama hâlâ görünmeye de devam ediyordu. Bakışları babasını aradı fakat ohâlâ namaz kılıyordu; dışarıdaki gürültü, patırtıyı da annesiyle konuşmalarını da işitmemiş gibiydi. Mecburen bir daha annesine döndü:

"Yılan yutmuşsa, niye hâlâ görünüyor?"

Büyüklerin dünyasında bu sualin de cevabı hazırdı, Nure de o eski cevabı aktardı:

"Gökteki yılanlar cam gibi şeffaf olduklarından içlerindeki görünmeye devam eder!"

Annesinin cevabları Said'i tatmin etmiyor, aklına yatmıyordu. Dönüp bir daha aya baktı, onun kararması ile karanlığı artan gökte öne çıkan milyonlarca yıldızda dolaştı gözleri. Annesine bir daha ayın başına gelenleri sormak istemedi, aradığı cevabın annesinde olmadığını anlamıştı. Ancak soracakları daha bitmemişti.

"Peki bu silahlar niçin atılıyor, bu tenekelere niçin vuruluyor, bu gürültünün sebebi ne?"

Nure, kendisine yaklaşmaya çalışan Hanı'ye de diğer tarafında yer açtıktan sonra,

"Yılanı korkutup, karnındaki ayı geri çıkarması için!" dedi...

İlk iki cevab gibi bu da Said için ikna edici değildi ama sesini çıkarmadı. İnanmadığı, ikna olmadığı gözlerinden okunuyordu; lâkin Nure'nin de verebilecek daha iyi, daha doğru bir cevabı yoktu. Ay tutulmasının bir ân önce bitmesini beklemekten başka elinden bir şey gelmiyordu.

Hanı, gaz lambasının solgun ışığı altında kitabına bir daha eğildiğinde Said, annesinin başında gezinen şefkatli elini hissetmiyormuş gibi, bu karanlık gecede gökte olup bitenlere bütün dikkatiyle yeniden dalmıştı. Bu sonsuz boşluk, bu milyonlarca parlak ışıklı yıldız ve hareketleri, kendisini çok ama çok meraklandırıyordu...

KORKMA, SAİD YANINDA!

Nurs, dağlar arasında, derin bir vâdîde, dere yatağı ile sınırlı toplamda yirmi dönüm kadar tarlanın başında kurulmasının sebebiyet verdiği, umumî zamanın hep biraz dışında, uzağında, kendisine has bir zamanı yaşıyordu. Bu cihetle memleketin umumî hayatından nasibi hep biraz daha az, biraz daha gecikmeliydi. Sanki zaman Nurs'da çok ağır işliyor, hiçbir şeye dokunmuyor, hiçbir şeyi değiştirmiyordu. Hep aynı ağaçlar, aynı evler, aynı dere, aynı taş ve kayalıklar, aynı tepe ve dağlar...

Zamanın işlediğini sadece insan ve hayvanların daha hızlı değişen görünüşlerinden, hantallaşan hareketlerinden anlamak mümkün oluyordu. Çocuklar büyüyor, gençler yaşlanıyor, yaşlılar ölüyordu. Bir de mevsimleri vardı Nurs'un, bütün yeknesaklığına rağmen, zamanın durmadığını gösteren mevsimler. Nurs'ta her mevsim sadece çocuklar için güzeldi. Ancak bahar en güzeliydi. Baharda zümrüt yeşili bir mücevhere

benzeyen köyü, bağ ve bahçelerinde gezinen rüzgârların dalgalandırdığı her türden çiçeğin baygınlık veren kokusu sarardı. Rengarenk çiçek tarlaları, büyüleyici desenler, kuş cıvıltıları, böcek sesleri, kelebek uçuşları, birbirine karışan insan ve hayvan nidâları Nurs'un bahar şehrâyininden her yıl tekrarlanan sahnelerdi.

Erken baharla birlikte başlayan pancar bolluğu, kışı darlık içinde geçiren Nursluların fakir sofralarına zenginlik olurdu. Her çeşidinin kendisine has isimleri olmakla birlikte Kürtler; yabanî, huda-i nabit, kendiliğinden biten, yenebilir otların tamamına "*pancar*" diyordu. Pancar bazen kenger, bazen püng *-yarpuz-*, bazen rıves *-ışkın-*, bazen de daha başka bir şey olurdu. Endemik bitki ve pancarlarıyla zengin Bitlis-Müküs *-Bahçesaray-* coğrafyası, baharda Nurslular için de bolluk ve bereket kaynağı idi.

Yahnisi ile meşhur kenger mevsimi günler önce başladığı halde Nure, bir türlü işlerden, çocuklardan fırsat bulup komşu kadınların ısrarlı dâvetlerine icabet edememişti. Asıl ayak bağı da henüz sütten kesilmemiş olan Abdulmecid'di. Uzun boyunun büsbütün zayıf gösterdiği bedeni, kepçe kulakları, boncuk boncuk bakan gözleri ile hep kendisinin yardımına muhtaçmış gibi duruyor, kalb huzuruyla, birkaç saatliğine bile olsa, onu başkasına bırakamıyordu. Genç kızlık belirtileri gösteren, hayatın erken olgunlaştırdığı Dürre'ye bile bırakmaya gönlü elvermiyordu. Buna rağmen Zühre'nin annesi Elif ile Ayşe'nin ısrarlarına daha fazla dayanamamış, Sôfî Mirzâ'dan da izin aldıktan sonra, Hanı ile arkadaşlarına, yarın için, "Tamam!" diye haber uçurmuştu.

Onun için de akşamdan yapabileceği hiçbir işi, mümkün mertebe yarına bırakmamak için, fazladan koşturmuştu. Ertesi gün neyin, nasıl yapılacağını Dürre'ye tekrar tekrar anlatmış,

tarif etmiş, dünyaya elinde kitabla gelmiş gibi duran Hanı'ye de bazı işleri havale etmişti.

Neyse ki, Abdullah, babası için iyi bir yardımcı sayılırdı artık. Bir günlüğüne de olsa yokluğunu babasına hissettirmemesi için yapabileceklerini ona da anlatmıştı. Erkek çocuklarının o hep biraz kendini beğenmiş, adam olmuş büyük havası içinde,

"Tamam anne, anladım!" deyip kestirince, bir daha Abdullah'a hatırlatmada bulunmaktan uzak durdu.

Pancar kafilesi Nurs'u geride bırakıp Hazine Kayası istikametinde tırmanışa geçtiğinde beş kişiydiler. Nure, Elif ve Ayşe emsal sayılırlardı; Bilkan'dan *-Karakoyun-* Nursa gelin geldiğinden beri de neredeyse aynı evin çocukları gibi yaşıyorlardı. Kafilenin üç beş yaş daha genci olan Halime ile Gülizar ise gruba sonradan dahil olmakla birlikte iyi kaynaşmışlardı, aralarından su sızmıyordu.

Hazine Kayası pınarlarının suladığı bahçeleri de geride bıraktıklarında, iki yüz metre kadar yukarıda bir çocuğun yürüdüğünü fark etmeleri, kafile için şaşırtıcı olmadı. Köy yerinde, bu mevsimde herkes yabânda idi ama çocuğun hayli küçük olduğu bu mesafede de anlaşılıyordu.

"Said değil mi bu?" diye kendisine seslenen Elif'e, sükûnetle karşılık verdi Nure:

"O!.. Evden çıkarken ortalıkta görünmeyince peşimize takılacağını anlamıştım." dedi.

Hemen her gün kırlara giden, yalnız başına uzaklaşan Said için yadırganacak bir şey değildi bu. Benzer tavırlarına Nurslular da alışmıştı artık. Lâkin, Said'in bu ıssız kırlarda, dağlarda yalnız başına ne aradığını bilmiyorlardı. Farklı olduğunu, hatta tuhaf olduğunu da kabullenmişlerdi. Bilmedikleri şey, niçin böyle olduğuydu. Sanki çocuk değildi ama normal bir büyük gibi olduğu da söylenemezdi. Hemen her zaman düşünüyormuş gibi

bir hali vardı. Başkası için normal, âdiyattan olan her şey, Said için büyük bir merak ve inceleme mevzuu idi. Bir diken çiçeğini dakikalarca süzdüğü gibi, bir karınca yuvasına da uzunca bir zaman dalıp gidebiliyordu.

Uzaktan bakanlar için en kolay hüküm, delidir deyip geçiştirmekti. Daha doğrusu, meczub diyorlardı. Oysa bu hükmü de mâkûl gösterecek hiçbir emâre yoktu. Meczubluğu şöyle dursun, aşırı bir zekâya sahib olduğunu her Nurslu biliyordu. Yine de bu anlaşılması güç tavırlara meczubluktan başka da bir isim bulamıyorlardı.

Kadınların kendisine doğru gelişlerini fark edince bir taşın üstüne oturup beklemeye koyuldu. Oturduğu yerden Tağ'a doğru baktı fakat bulunduğu yerden köy görünmüyordu. Önümüzdeki yıl Abdullah'ın Tağ Medresesi'ne tahsile gideceği kulağına çalındığından beri merak ettiği bir yer olmuştu Tağ.

Annesinin sesi ile beklemiyormuş gibi irkildi.

"Gelmek istediğini niye söylemedin oğlum?"

"Buraya geleceğinizi bilmiyordum anne!" dedi.

"Bizi takîb ettiğini düşünmüştüm!"

Nure, oğlu ile hiç kimsenin anlayamayacağı bir ciddiyetle konuşuyordu. Sanki karşısındaki altı yaşlarında bir çocuk değil, düşmüş-kalkmış bir büyüktü.

"Yok anne, sadece geziyordum. Ancak iyi oldu, siz pancar toplarken kollayacak birinin olması iyidir!"

Bu büyük havası karşısında Nure'nin iç yağları eridi, oğluna sarılıp doyasıya öpmek istedi ama Said'in temastan hoşlanmadığını biliyordu. Sadece gülümsedi...

"Bence de iyi olur oğlum!"

O arada yetişen diğer kadınların takılmalarına maruz kalmak istemeyen Said, yürümeye başladı ve kafile ile arasına elli metreyi aşkın bir mesafe koydu.

Gün boyunca kenger toplayıp bohçalarını dolduran kadın kafilesini hep belli bir mesafede, gözden kaybetmeden kollayıp takîb ediyordu. Ancak kadınlar ikindi namazı öncesinde mola verip öğle namazını kıldıktan sonra onlara yaklaştı. Bunun aynı zamanda yemek molası olduğunu biliyordu. Acıkmıştı.

Bu mevsimde henüz kurumamış olan küçücük bir bahar çeşmesinin başına kurulan kadınların kır sofrası, beklediğinden zengindi: Tandır ekmeği, haşlanmış yumurta, çökelek, kuru soğan ve salça. Elif'in son ânda çıkarıp ortaya koyduğu üç top keçi kavurması da sofraya gerçek bir zenginlik olmuştu.

Oğlunun kadınlarla haşir neşir olmaktan hoşlanmadığını bilen Nure, kocaman bir dürüm yapıp kendisine uzattı. Said önce dürüme, sonra sofraya baktı.

"Bu çok olmuş anne!" dedi.

"Bize yetmeyeceğini düşünüyorsun ama bildiğin gibi değil, sofradaki kadar yiyecek de torbalarımızda var daha!"

Annesinin şaka ile bile olsa asla yalan söylemediğini bilen Said, dürümü alıp uzaklaştı. Bulduğu bir taşa arkası kadınlara dönük bir şekilde oturup yemeye başladı. Kavurma, haşlanmış yumurta, salça ve kuru soğanlı dürümü iştahla ısırırken gıdalar ile midesi arasındaki irtibatı düşünüyordu. Mideyi yapıp açlığa dûçar edenle, bu nimetleri verenin bir olması gerektiğine hükmediyordu ama zihnen çözemediği karanlık noktalar vardı, kendisini hayli yoran karanlık noktalar. Ağzı, çiğnemek için verilen dişleri, yutmasını kolaylaştıran dili de bu nimetlerin mideye ulaşmasını sağlamak maksadlı olduğuna bakılırsa onlar da aynı elin, aynı iradenin, aynı bilginin eseri olmalıydılar. Mide ve sonrasında olup bitenleri ise çözemiyordu. O hususta ne muhakeme etmesini kolaylaştıracak bir bilgiye sahibdi, ne de müşâhede edebiliyordu. Maalesef gözleri, bakışları kendi içine bile nüfuz edemiyordu.

Dürümünü bitirdiğinde tuzlu kavurma ve salçanın tesiri ile hayli susamıştı. Suyun başına dönmesi gerekiyordu ancak bir taraftan iştahla yemek yerken koyu bir sohbet tutturan kadınları rahatsız etmemek için en azından yeme faslının bitmesi lâzımdı, lâkin sohbetleri biteceğe benzemiyordu.

Bir saatten beri renkleri kararmakta olan bulutlara, bir daha kaydı bakışları. Görünüşe göre, şiddetli bir fırtınaya yakalanacak gibiydiler. Üstelik bulundukları yerde ıslanmalarını engelleyecek, altına sığınabilecekleri ne bir kaya ne de büyük ağaçlar vardı. Ağaçlar çok aşağıda kalmış, kayalıklar da ulaşamayacakları kadar yüksektelerdi. Zâten oraya yetişecek vakitleri de yoktu, ikindi namazından sonra dönüşe geçmezlerse akşamın karanlığına kalacaklardı.

Bunu kadınlara anlatması gerektiğini düşünüyordu fakat korkutmak da istemiyordu. Sonra bahar yağmurlarının esip gürlemekten ibaret kalabileceğini, sağanağın yön değiştirebileceğini düşünüp oluruna bırakmaya karar verdi. Birkaç gün önce de böyle hava kararmış ama tek tük dökülen damlalarla sınırlı kalmıştı. Yine öyle olabilirdi.

Fırtına, artan gök gürültüleri ve yıldırımlar eşliğinde başladığında açıklık bir yerde idiler. Korunmalarına yarayacak hiçbir şey yoktu; ne ağaç ne de taş. Islanmaya çoktan razı olmuşlardı ama fırtınanın ne kadar devam edeceğini kestiremiyorlardı. Ortalık âniden kararmış, sanki bu ikindi sonrasında akşam birden çökmüştü. Artan gök gürültüsü ve yakınlarda isabet ettikleri noktalarda şaklayan yıldırım sesleri ile karanlığı yaran keskin ışıkları takîb eden yağmur karışık dolu, kafile için gittikçe korkutucu bir şekil alıyordu.

Kadınlarda başlayan panik gittikçe büyümüş, tevbe istiğfarlar eşliğinde yüksek sesle salavat getirmeye başlamışlardı. Hepsinin de gözlerinden korku, tavırlarından telaş akıyordu. Yanında bir de küçük çocuğu bulunması hasebiyle Nure bir

KUTUB YILDIZI I

"Yolcu"

HÜSEYİN YILMAZ

Kutub Yıldızı, Bediüzzaman'ın hayatını anlatan otobiyografik bir nehir roman. Yolcu, serinin ilk cildi. Çocukluğundan yirmi yaşına kadar olan hayatının şaşırtıcı, parlak ve göz kamaştırıcı detaylarına kendiliğinden kapılıp gidiyorsunuz.

Bediüzzaman'ın yanında bütün iddialarınızı, ister istemez kaybediyorsunuz; hiçbir şekilde onu aşamayacağınızı, daha iyi bilemeyeceğinizi, şaşkınlık ve hayranlık içinde fark ediyorsunuz. Ama bu, sizi asla rahatsız etmiyor, asla kıskanmıyorsunuz. Zira, onun sadece sizden değil, muasırlarının tamamından farklı, tamamından başka, belki tamamından ileride olduğunu görüp, bir bakıma teselli buluyorsunuz. Kendinizin çok geride değil, onun çok ileride olduğunu anlıyorsunuz.

Düşünce dünyasına daldıkça, bilgi ve tefekkürüne muttali oldukça, kendiliğinden teslim oluyorsunuz. Onun rehberliğinde daha emin, daha rahat hissediyorsunuz kendinizi. Bütün müşküllerinizi hallediyor, bütün suallerinize cevap veriyor. Allah'ın varlığı ve birliğinden kader ve haşre kadar, aklınızı kurcalayan, rahatsız eden hemen her meseleyi izah ve ispatla önünüze koyuyor. Kitaplarının yetmiş kadar dünya diline çevrilmesinin sırrı da burada saklı. Bediüzzaman, bir bakıma ölüm korkunuzu yeniyor...

www.hayatyayinlari.com

9 786051 515823

.com/hayatyayinlari
.com/hayatyayinlari
.com/hayatyayinlari

Detaylı Bilgi İçin